

که در حقوق این سه سال يك حد وسعوی را بگیرند تا رأی مجلس چه باشد و اینکه تصویب شد تصور میکنم دیگر ایرادی نخواهد ماند و آقای حاج شیخعلی هم گمان میکنم که متقاعد خواهند شد و همراهی خواهند کرد بجهت اینکه بر همه عالم ثابت شده است که ما ادارات خودمان را باید به توسط مستخدمین ادوایی اداره بکنیم و البته این مستخدمین اروپائیکه سابقاً در ایران بوده اند و خدمت کرده اند و بصیرت و اطلاعات دارند بر کسانیکه در این مملکت بوده اند و اطلاعی ندارند رجحان دارند **دستور سهیدالاطباء** - اینجا مذاکره خیلی شد و بعضی عرایضی که بنده داشتم آقایان فرمودند اما فرمایشی که آقای معزز الملک فرمودند ترتیب خدمت و حقوق که مستخدمین خارجی غیر از مستخدمین داخلی است البته همینطور است اما باید به بینیم تفاوتشان در چه چیز است تفاوتش در اضافه حقوقی است که باید بگیرند اگر چه خودشان هم مخالف بودند که هر سال نباید اضافه حقوق داده شود ولی بنده با اینهمه مخالفم که بطور اختلاف اضافه حقوق بدهند ترتیب اداره مقتضی است که بطور مساوی باشد یعنی اگر اضافه مواجب باید داده شود با عاضای يك اداره باید بهر يك بطور تقسیم به نسبت داده شود یکی را می بینید که در سال صد تومان مواجب میگردد و یکی دوهزار تومان میگردد اینکه در سال صد تومان میگردد و اگر در سال صد و پنجاه است صد و پنجاه تومان میگردد آنکه دو هزار تومان میگردد در سال دو هزار و یکصد تومان باید بگیرد و همین طور بتناسب باید اضافه داده شود و اینطوری که بنده اطلاع دارم در اداره گمرک هیچ حد یقینی برای مواجب نیست یعنی نمیدانیم که رئیس گمرک از برای رتبه حد و چقدر باید خدمت بکند تا آن مواجب برسد و رئیس که از خارج آورده باشند از ابتدا همان مواجب را بگیرد یا اینکه مواجب پائین تری بگیرد و بعد بان اندازه مواجب برسد چیزی که در اداره گمرک هست این است که مبلغ مواجب برای هر کاری معین نیست یعنی ممکن است که يك مستخدمی که رئیس گمرک يك سرحدی باشد در سال سه هزار تومان بگیرد و اما اگر يك ایرانی را بفرستند آنجا با دو هزار تومان میدهند پس باید برای هر کاری يك مواجب معینی باشد که هر کس که داخل بشود يك مواجب معینی داشته باشد و آن هم يك حد اعلائی باید برای کلیه مواجب ها معین گردد که از آن بالاتر نرود والا بنده اینجا هیچ نمیتوانم رأی بدهم که هر سال يك اضافه مواجبی بدهند و همینطوری که آقای معزز الملک فرمودند نیستند اینکه هر ساله يك اضافه حقوقی میخواهند بگیرند و هر سال هزار فرانک این پنجهزار فرانک یا سه هزار فرانک را در اول سه سال اضافه کنند والا این ترتیب را که هر سال هزار فرانک اضافه بکنند یا اینکه برای دیگران نباشد بنده مخالفم.

مستخمين خارجی که ما داریم بدبختانه بهتر از مستخدمین داخلی خدمت میکنند و همین است که ما را مجبور کرده است که برای منظم کردن اداراتمان باید همیشه متوسل به مستخدمین خارجه بشویم پس مادامی که این احتیاج را داریم و این را معتقد هستیم که محتاج به مستخدمین خارجی هستیم باید حقوقی که بآنها میدهیم غیر از حقوق مستخدمین داخلی باشد و اما ایراد ثانی ایشان که مستخدمین داخله اضافه حقوق داده نمیشود یا اگر داده میشود به ترتیب آنها داده نمیشود این را حمل بر بی اطلاعی آقای دکتر نسبت به اداره گمرک میکنم که ترتیب برای آنکه اگر اطلاع داشتند میداند در اداره گمرک که ترتیب استخدام و اضافه مواجب به ترتیبی که معمول بوده است کاملاً رعایت میشود در باره مأمورین ایرانی هم معمول بوده است و اضافه مواجب گرفته اند و میگردد مگر مستخدمینی که بواسطه بعضی خلافها خارج شده اند یا اضافه حقوق بانها ندادند پس این در ایراد هیچکدام وارد نبوده و اما ایراد آقای بهجت که فرمودند که این سر بسته است و همین طور هزار هزار بالا رفته است این خیلی ترتیب مرتبی است برای اضافه مواجب دادن باید دانست که این مبلغی را که آنها شروع میکنند مواجب مالیه را آن مبلغی است که هزار فرانک اضافه سال گذشته را گرفته است یعنی یک نفر مستخدم بلژیکی که اینجا آمده است اگر سال اول شه هزار فرانک داشته سال دوم هفت هزار فرانک رسال سوم چهارم بهشت هزار و نه هزار رسیده حالا شروع میکنند به دوهزار فرانک و در کثرت آنها ذکر میشود در صورتیکه اداره گمرک از آنها راضی باشد و بخواید آنها را ابقا کند هر سالی هزار فرانک اضافه مواجب میدهد و البته اگر يك ترتیبی باشد که بان ترتیب عمل شود که قسطی و قانونی باشد بهتر از آن است که یا کمترین خودسر بسته بعین رئیس آن اداره باشد که بیکی یا تصد فرانک و دیگری هزار فرانک یا دوهزار فرانک بدهد این خیلی بی نظم میشود در يك اداره باید میزان اضافه مواجب مرتب باشد که رئیس و مروض هر دو بدانند که در صورت صحت عمل و خدمات شایسته با اضافه مواجب خواهند داد باین حال بهر يك از آنها سالی هزار فرانک اضافه مواجب داده خواهد شد بهر از مریو (دکتر کر) که رئیس بست مرکز است که بمناسبت خدماتیکه اخیراً از او بروز کرده است با دوهزار فرانک میدهند و این ایراد آقای بهجت را از نقطه نظر اداری گمان نمیکند وارد باشد و ایرادی که آقای حاج آقا فرمودند که سابق بر این یک نفر را برای بوشهر کثرت کردند و چه شده که دو باره برای آن جا استخدام میکنند این هم حمل بر بی اطلاعی ایشان میشود این ها که برای يك ای معین نیستند فرضاً يك نفر را که وارد میکنند نمیکوند که این رئیس گمرک بوشهر است این بسته بعین رئیس مرکزی گمرک است امروز مصلحت یک نفر را بریاست گمرک نقطه میکند و وقت دیگر از آنجا بر میدارد به نقطه دیگر انتقال میدهد و آن کسیکه سابق در بوشهر بوده است گمان میکنم که جای دیگری رفته است و حالا برای آن جایك نفر پیشنهاد شده است و این اسامی که در این جا

معرفی میشود فقط برای شناختن آن ها است و دیگر ایراد میشود که اگر حقوق اینها همین طور سالی هزار فرانک بالا برود بعد از چند سال دیگر سر به پنجاه و شصت هزار فرانک میزند و این باید يك حد یقینی داشته باشد عرض میکنم که مدت خدمت و توقف این مستخدمین بلژیکی يك حد اکثری ندارد که زیادت از نه سال نتوانند باشند و ترتیب اداری خودشان هم اجازه نمیدهند بیش از نه سال مستخدم باشند و اگر ۹ سال اینجا باشند هزار فرانک اضافه مواجب بگیرند نه زیاد تر و يك چیزی هم بود که تصور میکردم لازم نشود ذکرش در مجلس لکن مبیین با ایراداتیکه میشود لازم است عرض کنم و آن این است که در ابتدای دوره تقنینیه وقتی که کثرت این ها از مجلس میگذشت بعضی اظهارات در مورد این ها شد و اگر این حضرات خدمتگذار نبودند شاید از آن حساب خودشان کسر میکردند ولی چون ترتیب اداری بانها این اجازه را نمیدهند و شاید رئیس آنها آنها را خارج میکرد ولی بقدری که سابق فعالیت بخرج دادند و خدمتگذار بودند بجز به دیدیم که آن حسنت بر مراتب جدید در خدمت و صداقت آن ها افزوده و بر عایدات گمرکات اتصال بالنسبه به عایدات پارسل صدی است افزوده شده و با وجودیکه آن اظهارات شد ثابت نگردد یعنی ثابت شد که آن ها در خدمات خودشان اظهار جدیت نموده اند و از عقل هم خارج است که در مورد استخدام آن ها با یک ایراداتی بشود و گمان میکنم که نباید ایرادی بشود و نظر بواجبات و خدمات زینده است حاضر شوند نمایندگان محترم که رأی بدهند بتجدید کثرت اینها که امشب این کثرت را بدون ایراد از مجلس بگذرانیم.

سلیهات عمرزا - اولاً عرض کنم که این راپورت فعلاً بنده رسیده است و (۲۴) ساعت قبل از وقت رسیده است که يك دقتی قبلاً کرده باشم از این جهت آنچه اینجا عرض میکنم يك اطلاعاتی است که سابقاً داشته ام يك چیزیکه بنده اینجا مبیین این است که یکدفعه ۹ نفر را بخواهند استخدام بکنند و میگویند اگر کثرت اینها تجدید نشود اداره گمرک بکلی منحل خواهد ماند و این يك اعتراضی است که بنده باین لایحه و ترتیب گذرانیدن این لایحه دارم که يك مرتبه بیآورند بگذرانند و خوب بود که کمیسیون قوانین مالیه این نظرات را میداشت که این ۹ نفر را با اختلاف کثرت میکرد که يك روزی باز یکمرتبه بگیرند و يك لایحه از طرف وزیر نباید که باید این ۹ نفر کثرت ایشان تجدید شود والا اداره گمرک بکلی منحل میشود خوب بود نصف مستخدمین اداره گمرک را با يك تلت او را بیآورند بمجلس که يك قسمت عمده امور اداره منحل نماند امروز هم اگر ممکن است این را بر گردانند و بطور اختلاف بیآورند بمجلس این يك نظری است که بطور عموم بنده دارم یکی دیگر اینست که ما بطور عموم يك حقوقی میخواهیم برای آنها تصویب بکنیم و بگمان بنده که يك قدری از ترتیب گمرکی اطلاع دارم و آقای متین السلطنه هم که اطلاع دارند علاوه بر آنچه که اینجا برایشان معین شده است با سامی مختلفه میبرند

که آن را (اندانیت) میگویند ماهزار فرانک هزار فرانک برای آنها اضافه میکنیم اما آنها آن خسارتها و آن (اندانیت) هارا میگیرند علاوه بر این هر حقوق و هر مواجب از برای مستخدم باید يك حد اکثری داشته باشد بنده اطلاع دارم که اندانیت (در اداره گمرک يك چیزی است که بستر از هر لغتهای زمان استبداد است در هر چیزی که استعمال میشود حتی کرایه خانه و از برای سوخت و بهر چیزی که تصور میکنند لفظ (اندانیت) دارند و بعضی ملاحظاتی دیگر در اینجا هست که این اشخاص اجیر شده اند و در طهران بوده اند در اواخر انقضاء مدت کثرت ایشان اینها مرخصی میگیرند و میروند از برای چه مرخصی میگیرند و میروند از برای اینکه يك مخارج مراجعتی دارند چون در کثرت آنها يك مخارج مسافرتی هست و اینها قبل از آنکه موعده کثرت ایشان کاملاً منقضی شود اجازه میگیرند میروند و پس از آنکه ما دوباره آنها را استخدام میکنیم باید يك مخارج مسافرت و يك مخارج مراجعت بآنها بدهیم در واقع دومرتبه مخارج مسافرت میگیرند علاوه از تمام این ترتیب اینها نه نفرند ولی سابقاً کثرت آنها دو قسم بوده است چهار نفر از آنها شش سال اجیر بوده اند فقط در سه سال اول سالی هزار فرانک اضافه حقوق گرفته اند و در سه سال اخیر اضافه مواجب نداشته اند ملاحظه بفرمائید که در حق رئیس گمرکات انزلی و بوشهر سال اول (۱۰) هزار فرانک سال دوم (۱۱) هزار فرانک سال سوم (۱۲) هزار فرانک و سال چهارم و پنجم و ششم (۱۶) هزار فرانک میرده اند و اضافه شده است و حال آنکه در این کثرت جدید که از برای آنها میگذرانیم در هر سالی هزار فرانک اضافه مواجب میدهیم و معلوم نیست که برای چیست از اینجمله بنده گمان میکنم که خوب است همان يك سالتش را اضافه مواجب بدهیم که سال دیگرش را بهمان مواجب باشند لازم نیست که ما باین قلت وضع مالیه این وجهی را که بهیچوجه متناسب نیست بدهیم زیرا آن اشخاصی که شش سال خدمت کرده اند هزار فرانک میدهیم و یکسانی که سه سال خدمت کرده اند هزار فرانک اضافه حقوق میدهیم بنده این را متناسب نمیدانم و يك ترتیب صحیحی برای او فرض نمیکند مثلاً رئیس گمرک جلغا را عرض میکنم سال اول سیزده هزار فرانک سال دوم چهارده هزار فرانک و سال سوم پانزده هزار فرانک میدهیم این سه سال خدمت کرده اند و بان اشخاصی هم که شش سال خدمت کرده اند سالی هزار فرانک اضافه میدهیم در ازای سه سال خدمت و شش سال خدمت هزار فرانک میدهیم و حال اینکه باین اشخاص که در آخر هستند که هشت هزار فرانک در آخر سالشان دارند می بینیم نه هزار و نه هزار و پانصد فرانک و ده هزار فرانک است اگر این ترتیب است خوب است در سایرین هم همینطور منظور بداریم که سال اول پانصد فرانک بیفزائیم و سال دوم هزار فرانک بشود والا باین قلت مالیه اینهمه افزودن بنده نمیدانم از روی چه نظری است یعنی اینجا مفصلاً نوشته نشده است که بدانیم این لایحه را که حالا به بنده داده اند و راپورت قوانین مالیه را هم از آقای مخبر کفرتم شاید ترتیبات

دیگری باشد که مخبر کمیسیون بدانند و دیگر آنکه ما چون تمام ترتیبات مالیه مملکت را بنظر مستشار مالیه گذارده ایم آیا این لواحق بنظر مستشار مالیه رسیده است یا خیر اینها قبول کرده است و اگر نمیتوانستند مخبرین کمیسیون بودجه و قوانین مالیه این سؤال بنده را هم جواب میدادند خیلی ممنون بشوم که آیا خواسته اند احصائیه اشخاصیکه از بلژیکیها مستخدم هستند چون بنده يك اطلاعی دارم از گمرک که بعضی اشخاص بدون کثرت اجیر میشوند و بعد از چند مدتی که گفتگوی دیگران سر میآید میخواهند تجدید کنند آنها هم داخل میشوند و کثرت برایشان بسته میشود و دیگر آیا تحقیق فرموده اند که ما چقدر اجزای با کثرت داریم و چقدر بی کثرت است آیا خواسته اند از وزیر مالیه احصائیه اشخاصیکه عموماً از بلژیکیها در گمرک هستند که يك نظرات کلی از برای مستخدمین خارجی بفرمائید که يك ترتیب صحیحی داشته باشد و دیگر این فرمایشیکه فرمودند يك مطلبی باشد بفرمائید که عقل ندارد این سلسله مدسکره عقل نیست شاید ایشان موافق باشند و بنده شاید مخالف باشم این دلیل برداشتن عقل کسی و سفاقت کسی نباید باشد و با این ترتیبات بنده گمان میکنم که مهمترین از همه نظریات این است که سالها پیش را تغییر بدهند همه را بيك سال و بيك مدت قرار ندهیم و دست و کلای آتیه را بندهیم که یکدفعه ۹ نفر مستخدم را بیآورند بمجلس برای کثرت آن وقت اگر رد بشود يك قسمت عمده از اداره ما منحل بماند و مجبور بشوند که تصویب کنند باین ترتیب که حالا ما مجبور هستیم اگر چه مجبور نیستیم در رأی خودمان آزاد هستیم و هر کسی آزاد است و بنده مخالف نیستم برای استخدام مستخدمین خارجی و مستشارها که ادارات ما را رفرم بکنند این را مخالفت ندارم اما با وجودیکه آنها را لازم داریم زیرا برای حفظ و ترقی مملکت اینها را باید نگاه بداریم ولی بنظر بنده دیگر مملکت خودمان را هم داشته باشیم که اگر ما اینها را لازم داریم مدتش را هم قدری بیفزائیم برای اینکه سه سال دیگر که باز آورند این کثرت را که ما تجدید بکنیم هزار فرانک دیگر هر سالی باید اضافه کنیم علاوه سایر مخارج دیگر و حال آنکه اگر شش ساله اینها را استخدام کنیم دیگر نه خرج مسافرت و نه مراجعت خواهیم داد این برای يك صرفه دارد که بعد از سه سال دیگر باز هزار فرانک اضافه نمیدهیم و آنسوس که آقای وزیر مالیه اینجا تشریف ندارند که يك اطلاعات لازمه بدهند که این رفع خسارتها آیا يك حدی دارد یا اینکه الی غیر النهایه است بهمه چیز لغت خسارت تعلق میگیرد.

مهرز الملک - اگر چه خیلی متأسفم که نماینده دولت در اینجا نیست برای اینکه شاهزاده را باید جوابش را نماینده دولت بدهد و متأسفانه تشریف ندارند و البته مخبر يك کمیسیونی هم صلاحیت آنرا ندارد که جوابهای راجعه به ترتیب اداری را کاملاً آنطوریکه نمایند آن محترم میخواهند بدهد ولی حالا که کسی نیست بنده آنچه اطلاعات شخصی دارم عرض میکنم اولاً اینکه فرمودید که یکمرتبه تجدید کثرت سه نفر مستخدم را اینجا آورده اند و میخواهند

يك مدت آنها را کثرت نمایند اگر آخر لایحه را ملاحظه فرموده بودید میدانستید که این ایراد وارد نبوده در کمیسیون بدقت ملاحظه شده است بعضیها کثرت ایشان منقضی شده است و بعضیها هنوز منقضی نشده است و بعضی در شرف انقضاء است و برای اینکه تکلیفشان قیلاً معین باشد همه را یکمرتبه پیشنهاد کرده اند پس باین جهت آن ایراد شاهزاده سلیمان میرزا وارد نیست که بفرمائید مستخدمین گمرک را گذاشته اند کثرت ایشان منقضی شده و تمام شده است آن وقت بمجلس آورده اند و بنده عرض نمیکند این برای سهولت بوده است یا برای چیز دیگری یکمرتبه آورده اند بمجلس برای اینکه شاید يك جبهه دیگری داشته یا اینکه محض اینکه زحمتش کمتر باشد یکمرتبه آورده اند ولی حالا اگر مجلس شورای ملی رأی بدهد نه اینست که حالا شروع بشود علی ای حال پس از انقضاء آن مدت شروع خواهد شد باین جهت از آن مدنظر کثرت آنها در اوقاف مختلفه تجدید شده است دیگر اینکه بفرمائید خوب بود که يك نامه پیش از این وزیر مالیه این کثرت را بیارند بمجلس بنده هم تصدیق دارم که بهتر بود وزیر مالیه کلیه یکجا که بآخر کثرت ایشان باقی مانده بود این لایحه را بیارند بمجلس که برای نمایندگان هم فرصتی باشد و حتی اگر هم بفرماید که يك کسی را میخواست رد بکنند و میخواست فرصت و فرجه داشت که يك کسیرا بجای او استخدام بکنند و ملاحظه بشود که نه نفر از برای اداره گمرک کست زیاد تر بشود ولی فعلاً این ملاحظه اسباب بی ترتیبی موقتی اداره خواهد شد و يك جبهه دیگر هم دارد که گمان میکنم نه تقصیر کمیسیون قوانین مالیه باشد نه تقصیر وزارت مالیه و نه مربوط به پشت دولت زیرا که این بر میخورد بابتداء استخدام اینها و کلیه معمول اینطور شده است که مستخدمین اروپائیا سه سال سه سال مستخدم میکنند و این بالنسبه خیلی خوب هم هست اگر چه شاید آن طوری که حضرت والا فرمودند طولانی کردن مدت استخدام اینها يك منافع موهومی هم داشته باشد ولی بنده تصور میکنم این فرمایش حضرت والا شاید موافق با حقیقت نباشد و از طرف دیگر نمیشود منکر شد که این ترتیب يك مضاری هم دارد برای اینکه مستخدمی که با مدت زیاد استخدام میشود بواسطه طول مدت میتوان احتمال داد که کم تر مراقب در کار خودش باشد ولی باین ترتیب ممکن است خیلی بهتر خدمت بکند و کارهای خودش را بهتر انجام بدهد برای اینکه امیدوار است باینکه پس از سه سال دوباره آن دولتی که اولاً استخدام کرده تائباً بواسطه حسن خدمت او را استخدام بنمایند پس منتفم ما در این است که دولت مستخدمین خودش را نه برای يك مدت قبلی و نه برای يك مدت خیلی زیاد بکند برای يك مدت متوسطی کثرت نماید علاوه بر این چنانچه عرض کرده این ترتیب معمول شده است در مملکت و تقریباً ( ) شده برای اینکه اگر بصورت کثرت هائی که شده است نگاه بکنید خواهید دید که اغلب مستخدمین ما مدت کثرتشان سه سال بوده است و اینکه شاهزاده سلیمان میرزا ملاحظه بفرمائید که بواسطه کمی مدت است که

کثرت آنها یکمرتبه منقضی شده است و حالا باز هم یکمرتبه تجدید کرده اند که در سر سه سال باشد این را هم خوب است ملاحظه فرمائید که میشود گفت و کثرت یک مستخدمی فقط بهمان جهت که مدت انقضای کثرت او موافق میشود با مدت انقضای کثرت دیگری او را تجدید نکرد این یک تصادفی است که شده است و دلیل نیشود برای رد کردن کثرت یک مستخدمی در صورتی که شاید برای این بوده است که در سابق این مطلب پیش بینی شده است و اتفاق اینطور افتاده است که نزدیک بیم منقضی میشود اما مسئله دیگری که فرمودند و توضیح خواستند آن مسئله وجه خسارت است بنده از داخله گمرک هیچ اطلاعی ندارم لکن کلیه آن را میتوانم عرض کنم که وجه خسارتیکه یک مستخدم داده میشود آن وجه خسارتی است که در کثرت او ذکر شده است و وقت شده است که در فلان موقع آن وجه خسارت باو داده خواهد شد و اگر یک همچو چیزی در کثرت یک مستخدمی نباشد البته هیئت دولت مختار است که رسیدگی نماید و جلوگیری نماید و این دلیل نمیتواند بشود برای اینکه ایشان رد بسکنند کثرت یک عده مستخدمینی را که برای یک اداره میخواهند بواسطه اینکه کار اشخاص مرتب و منظم کردن آن اداره است و اگر نباشند امور آن مختل خواهد ماند حالا اینکه شاید در اداره گمرک یک وجهی نامشروع صرف میشود بنده که نمیتوانم این نسبت را بنهم باداره گمرک که یک وجهی غیر مشروع صرف میشود ولی بفرض هم که باشد این راجع نمیشود بترتیب داخلی گمرک فقط مربوط میشود به هیئت دولت و هیئت دولت نباید بگذارد که بدون جهت وجه خسارت بخواهند و نگذارد و جواهرات ملکیت خورده بشود و تفریط شود بایستی جلوگیری نماید و نگذارد که وجوه دولتی تفریط شود اما مسئله مرخصی را که فرمودند وقتی کثرت آنها قریب بانقضاء میرسد یک خرج برای مسافرتشان میکنند و یک خرج هم بعد از تجدید کثرت میکنند برای آمدنشان بنده تصور میکنم که صورت ظاهر این حرف شاید بجا اندازه درست باشد ولی بر حسب باطن اینطور نیست چرا بجهت اینکه باز هم ترتیب مرخصی هر مستخدمی کلیه مستخدمین خارجیه بیک ترتیب معینی است که سه ساله حق دارد یکماه مرخصی برود و اگر در سه سال استفاده نکرد از این حق حق دارد در سال آخر سه ماه مرخصی برود در اغلب کثرت ها اینطور است برای اینکه این حق است که پیش از وقت دولت باو داده است و بر حسب آن کثرت بخواهد از آن استفاده کند ولی دیگر دولت در اینصورت خرج مسافرت باو نمیدهد و با پول خودش میرود حالا مطلب از دوشق خارج نیست فرضاً ما مستخدم خارجی داریم و میخواهیم استخدام کنیم اگر آن مستخدم در فرانک باشد نباید مخارج مسافرت او را بدیم؟ یک چیزی هم عرض میکنم که در کثرت های ماهست که مخارج مستخدم را میدیم یعنی آن خرجی که ابتدای استخدام میخواهد بیاید و بعد از انقضای مدت هم که میخواهد برود بوطن خودش ما آن مخارج را میدیم و این

یک چیز تازه نیست در تمام دنیا هم معمول است و اگر چنانچه یک مستخدمی رفت است بر مرخصی و بعد از مرخصی موقع اوسر آمده است و ما تا بنیاً کثرت او را بخواهیم تجدید بکنیم خیلی دست بالا راکه بگیریم یک چیز اضافه بدیم و بگوئیم که مطابق یکی از فصول کثرت باو عمل خواهیم کرد این است که بگوئیم حق مسافرت او را خواهیم داد و در اینصورت هم فقط مخارج مراجعت او را داده ایم پس هر وقت چهار خرج داده نمیشود که آقای سلیمان میرزا فرمودند یا اینکه مرخصی این مستخدمین که موافق میشود با موقع استخدام آنها این کار را می کنند و بر فرض هم اگر این کار را بکنند این یک حق مشروعی است که مرخصی گرفت و رفت و این هم طلبی است که من میخواهم بروم خانام بهینم تکلیف من چه خواهد آمد آیا مرا این مملکت این دولت مجدداً استخدام خواهد کرد یا خیر بر این یک چیزی نیست که بتوان ایراد کرد بر استخدام این نه نفر و اما در باب اینکه بوجوب یک کثرت استفاده شده اند اینطور نیست اینها بوجوب دو کثرت نامه که استفاده شده اند و زیاده از ۳ سال نبوده است کثرت آنها اولاً سه سال کثرت شده اند بعد تجدید شده اند و آیا اینکه فرمودند هیچ تفاوتی گذاشته نشده است بین آن کسانی که شش سال خدمت کرده اند آنها بیکه سه سال خدمت کرده اند و فرمودند آنها بیکه که ۳ سال خدمت کرده اند مساوی قرار داده اند با آن کسانی که شش سال بوده اند بنده عرض میکنم که اینجا یک اشتباه بزرگی شده است بواسطه اینکه آنها بیکه سه سال خدمت کرده اند برای آنها معین کرده ایم ۱۴ هزار فرانک و ۱ هزار فرانک و ۱۶ هزار فرانک و برای آنها بیکه شش سال بوده اند ۱۷ هزار فرانک و ۱۸ هزار فرانک و ۱۹ هزار فرانک دیگر اینکه فرمودند آنها بیکه شش سال خدمت کرده اند مطابق صورتی که خوانده شد در سه سال آخر حقوق نداشته اند اینطور نبوده است و با آنها شش ساله شش هزار فرانک اضافه حقوق داده اند و نمیشود برای اینکه ابتداء که آنها را استخدام کرده اند با آنها داده اند ۱۱ هزار فرانک و ۱۲ هزار فرانک و ۱۳ هزار فرانک بعد از ۳ سال باز تجدید شده است برای ۳ سال دیگر و آن وقت هم عوض اینکه بگویند ۱۴ هزار فرانک و ۱۶ هزار فرانک و ۱۶ هزار فرانک و ۱۶ هزار فرانک و ۱۶ هزار فرانک اما یک ایرادی دیگر فرمودند که بعضی از آنها اضافه حقوق هزار فرانکی دارند بعضیها اضافه حقوق ۲۰۰ فرانکی دارند این معلوم است که طلبی است برای اینکه در موقع دادن اضافه حقوق رجوع میکنند با آن کاریکه آنها دارند خدمتی که کرده اند نمیشود گفت که هر کدام را باید شکلی تعیین و اضافه حقوق داد برای اینکه بعضیها مدت توقعشان زیاد بوده است استخدام نشده اند و بعضیها مدت توقعشان کم بوده است و یکمرتبه تجدید شده اند و اضافه حقوق با آنها داده شده است که تصور فرمائید بعضی از آنها هزار فرانک اضافه حقوق داشته اند و بعضی چرا نداشته اند این هیچ ایراد نیست بر عکس این یک ترتیب اداری است که باید تجدید کرده تکذیب کرد و اگر یکی که شایسته نبود هزار فرانک میدادند جای تکذیب بود پس جای امتنان است که فرق گذارده اند بین مدیر یک اداره و رئیس یک اداره فرض فرمائید

یکی نایب اداره تقشیر گمرکات آذربایجان است و یکی دیگر در یک اداره کوچکتری است البته اینکه این دو نفر با هم فرق دارند بجهت اینکه مستخدم یک اداره کوچکتری را که حقوق میدهند تا آن کسیکه در یک اداره بزرگتری است و کار او بیشتر نسبت باو اهمیت دارد پس اینهم هیچ ایرادی نیست که دلیل بشود برای رد کردن کثرت اینها دیگر اینکه یکی از نمایندگان فرمودند که با این ترتیب عقل من حکم میکند باینکه کثرت مستخدمین گمرک تجدید بشود البته هرچسک راضی نمیشود که اداره گمرک بخواهد اما یک نظر دیگری که فرمودند که آن نظر مستشار مالیه است که آیا ایشان نظر کرده اند یا نکرده اند و آیا بوضوب دید و صلاح دید اوست تجدید میشود یا خیر در اینجا بنده دو جواب میتوانم عرض کنم یکی اطلاعات شخصی است و آن این است که مستشار مالیه هم موافق است با این پیشنهاد اما اگر این اطلاع را میگویم که این مربوط بمجلس شورای ملی نیست که بداند از این لایحه مستشار مالیه هم اطلاع دارد یا ندارد و تکلیف مجلس شورای ملی نیست که لزوم نظر مستشار مالیه را در این قبیل چیزها که بگذرد معین کند برای اینکه بوجوب آن قانونی که از مجلس گذشته است که در کلیه امور مالیه باید بصوب و صلاح دید مستشار مالیه اقدامات و عملیات بشود و وزیر مالیه خودش میدانند که باید در کلیه نظر مستشار مالیه را باید در کلیه مصالح معلوم نماید و اینهم یک لایحه است که آن قانون شامل آن نمیشود پس همین آوردن این لایحه برای این دلیل میشود یعنی معلوم میکند که این لایحه در باب قانونی خودش را طی کرده است و این آخرین درجه است که باید طی نماید و البته وزیر مالیه بعد از دانستن نظر مستشار مالیه و ملاحظه و تمقیق اینرا بمجلس پیشنهاد کرده است شامهم که اعتنا در اطینان به هیئت دولت حاضره خودتان دارید و اینهم ترتیب قانون مملکتی است پس چنانچه هیئت دولت نظر مستشار مالیه را صلاح بداند حتماً برساند و این هیچ مربوط به بنده که وکیل و مجری کمیسیون هستم نیست که من بگویم این باید بنظر مستشار مالیه برسد او نظریات خودش را در این خصوص کرده است باینکه دولت نظر مستشار مالیه را لازم دانسته است بعد از این لایحه آورده است بمجلس یا خیر و در تمام پارلمانهای عالم خیلی کمتر از ما داخل این جزئیات میشوند برای اینکه بگاییم خودشان و بهیئت دولت که دارند کمال اعتماد و اطمینان را دارند و اما اینکه فرمودند که بعضی از این مستخدمین هستند که بر حسب کثرت استخدام شده اند ولی در ضمن کثرت کردن آنها را داخل کرده اند این یک چیزی است که خیلی جای تعجب است اگر در یک چنین اداره اینطور بکنند و میتوان گفت که این یک تقلب بزرگی است و بنده تصور می کنم که ما خیال اینرا هم نباید بکنیم که در یک همچو اداره که ممکن است تصور کرد پس از این خدمتی که ممکن است بعضی مستخدمین باشند که بدون کثرت خدمت نکنند و در موقع تجدید کثرت سایرین آنها را هم حتماً داخل کنند در صورتیکه صورت خدمات واسامی آنها و مدت خدمت و حقوق آنها را هم برای ما فرستاده اند و کلیه میخواستیم در آخر عرض خودم عرض کنم که در هر موقع که کثرت

مستخدمین را میخواهند تجدید بکنند مطالب تکرار میشود والا در این مطالب بنده شخصاً عقیده دارم بنظر وزیر مالیه و وزیر مالیه محل اعتماد من است و قانون هم حکم میکند که این کارها باید با تصویب وزارت مالیه باشد و هیچ جای تردید و شک و شبهه نیست مثل اینکه فرمودند بعضی از مستخدمین بلژیکی که فرق دارند با مستخدمین داخلی نمایانم بجهت مستخدم داخلی را با مستخدم خارجی فرق نگذاشته اند این خیلی حرفهای خوب و ایرادات فشنگی است لکن در یک مملکتی که هنوز یک قانون مدونی برای ترتیب اضافه حقوق مستخدمین خارجی و داخلی وضع نکرده اند چگونه ممکن است از روی ترتیب صحیح قرارداد سایر ممالک هم که یکمرتبه فرار نداده اند بترویج ممکن است این ترتیب را دولت بدهد و بگوید من مستخدمین داخلی خودم را باین ترتیب اضافه حقوق خواهم داد ولی حالا تصور میکنم که هیچ نمایانم ایرادات را بکنیم هیچ نباید برای اینکه وقتی که آن صورت مستخدمین خارجی را بیاورند بهینم که بعضیها سه سال در ایران بوده اند و بعضیها شش سال بوده اند یعنی هر یک از آنها یک دوره اداره خود را طی کرده اند و همه صمیمی خدمت نموده اند و لابد باید اضافه حقوقی برای آنها معین کرد ولی آن چیزی که قطع میکند این قسم از مطالب را چه چیز است آن یک قانونی است که در سایر جاهها بیکه هست مطابق آن این کار را میکنند و اگر ما هم آن قانون را داشتیم آن مستخدمینی را که سالها به پاره سال بیاورند دوره کثرت آنها تجدید میشد مطابق آن بآنها اضافه حقوق میدادیم ولی چون نداریم این است که اینطور پیشنهاد میکند و این مذاکراتی که میشود تا زگی ندارد و تقریباً در این دو سال مکرر شده است و همیشه نمایندگان محترم بعضی قوانین خیلی خوب در خاطرشان خطوط میکنند که بگذارند ولی بعد منصرف میشوند و نمیکند و حالا که اینطور است آیا میتوانیم بگوئیم که هزار فرانک کم است باز یازده بنده که نمیتوانم بگویم چه طور بگویم بواسطه اینکه یک همچو قانون مدونی که درست نیست و در این قسم از مواد داریم رای میدیم و همینطور سایرین عده قبلی از ما شاید رای بدهند برای اینکه این گله گذاریها را که در وقت توقعات داشتن صحیح نیست شما مطابق کدام قانون ایران میکنند که هزار فرانک چرا اضافه حقوق میدهند در سال میگویند از روی این ترتیب صد هزار فرانک اضافه حقوق داده خواهد شد و این از روی چه مزانی است که اینطور اضافه حقوق داده میشود پس اگر نمایندگان محترم این ترتیب را غلط میدانند و بنده هم شریکم که این ترتیب غلط است این ایرادات درد را در او نمیکند ممکن است پس از اینکه این کثرت تصویب شد هر نماینده که این ترتیب را غلط میدانند که این بدتر تریبی است یا قانونی پیشنهاد کند بگذرد که هم تکلیف مستخدمین شما معلوم شود هم تکلیف شامهم تکلیف وزیر مالیه شما ولی حالا که یک همچو قانونی وضع نکرده اند و نمایندگان این چیزها راجع میشود بنظر اداری و بنظر دولت چه طور بنده میتوانم بگویم که یک رئیس اداره نباشد در صورتیکه میدانم یعنی دولت میگوید اگر او نباشد کار اجازه محتل میماند و هر اظهار یا ایرادی که بکنیم خارج از ترتیب خواهد بود باین جهت بنده استدعا میکنم که مذاکره فقط در استخدام این ۹ نفر فرمائید نه برای چیز هائیکه از نداشتن قانون تولید میشود و البته بنده هم همراه و نیگویم علی التحقیق این اضافه حقوقی که پیشنهاد شده است صحیح است یا صحیح نیست این را نمیتوانیم بگوئیم بجهت اینکه آن ترتیبی را باید داشته باشیم نداریم بلکه چون عرض میکنم قانون مرتب در ترتیب استخدام و اضافه حقوق مستخدمین خارجی با داخلی خودمان نداریم باید این ها را رجوع کرد بنظر اداری و بنظر هیئت دولت و الحمد لله که مطابق قانون مملکتی حق بنمایندگان داده شده است و میتوانند بعد از گذشتن این مسئله در این خصوص یک پیشنهادی نمایند که از مجلس بگذرد و دیگر در هر موقعی که یک کثرت مستخدمین خارجی بمجلس میآید تکرار نشود و ترتیب اضافه سال بسال را هم که ابتدا بنده عرض کردم که عقیده ندارم و نباید سال بسال اضافه کرد یکدک متوسطی در حقوق آنها برای این سه سال باید قرارداد که هم تفاوتی برای آنها و هیئت دولت نداشته باشد و هم سابقه بدی برای آتی نشود و در این خصوص پیشنهاد کرده ام که خوانده میشود: **نایب رئیس** - مذاکرات کافی است؟ (بعضی گفتند کافی است بعضی اظهار داشتند کافی نیست) **نایب رئیس** - پس رای میگیریم که مذاکرات کافی است یا کافی نیست آقایانیکه تصویب میکنند که مذاکرات کافی است قیام نمایند (عده قیام نمودند) **نایب رئیس** - تصویب نشد - معلوم می شود مذاکرات کافی نیست ولی چون وزیر مالیه را در اول شب خبر کرده ایم و اطلاع داده اند که میآیند - عیادتاً ده دقیقه تنفس است. (مجدداً نیم ساعت از شب گذشته مجلس افتتاح گردید) **نایب رئیس** - بقیه مذاکره در کابینه ریوروت کمیسیون بودجه و قوانین مالیه راجع با مستخدم مستخدمین بلژیکی است. **ارباب کیخسرو** - نظر بنده همان نظری بود که بعضی از آقایان نمایندگان داشتند که چرا سال بسال اضافه حقوق داده میشود و بنده نظرم هست که تا بسال که کثرت سایر مستخدمین اینجا بماند از این بود و اینطور نبود که سال بسال با آنها اضافه حقوق داده شود نظر اغلب آقایان نمایندگان هم که مخالف هستند برای همین است و پس خوب است آن پیشنهاد را هم در موقعش قبول خواهیم کرد. **حاج عز الممالک** - این فرمایشی که آقای ارباب کیخسرو کردند راجع با اساس مسئله نخواهد بود و با اصل تجدید این کثرت مخالف نیستند پس خوب است در اساس این مسئله رای بگیریم که تصویب بشود بعد آن پیشنهاد را هم در موقعش قبول خواهیم کرد. **حاج وکیل الاعراب** - اولاً مخالفت خودم را با این اظهار اخیری که در مجلس شد با یک دلیلی عرض کنم بعد شروع کنم با اظهار موافقتی که با تجدید کثرت این مستخدمین دارم فرمودند سال بسال هزار فرانک یا نصف او را اضافه میدهند این از روی چه ترتیبی است خوب بود بقدریکه اضافه میخواهند

بدهند از همان سال اول در کثرت معین نمایانم ترتیب برای ماسرفه اش بیشتر است برای آنکه اگر بخواهیم که یکدفعه این اضافه را بدیم چون طرف دارد آنهم بصره خودش کار خواهد کرد و البته حد وسط آنرا خواهد گرفت از مبلغی که در این لایحه نوشته شده است مثلاً سال اول ۱۴ هزار فرانک بعد ۱۵ هزار فرانک او حد وسط را که یازده هزار فرانک است خواهد گرفت و این ترتیب که در لایحه نوشته شده از اول وقت ملاحظه شده است پس اگر از روی دقت باین اضافه حقوق ملاحظه شود ضرر ندارد زیرا اگر در سال اینطور رفتار شود و یازده هزار فرانک باو داده شد در سال دوم طوری شد که از خدمت شما منفصل شد که چه خواهد شد اشتباهی که در مجلس هست اینست که یک مبلغی اضافه باو داده ایم بعلاوه تنزیل هم در عالم برای پول هست این پولی که اسامال جلو میدهند مبلغی تنزیل نداد هیچ عاقلی نمیگوید آن پول سال آتی بنده را اسامال بدهند معلوم است آن چیزیکه در تجارتی معمول است و طرف دقت مجلس هم هست آن تفاوت هم منظور است پس باین دلیل که عرض کردم ایراد ندارد این یک کثرتی است که بمجلس آورده اند منموم است تمام ملاحظاتی خودشان را کرده اند این کثرت تمام درجات خودش را طی کرده است و آن قسمتی که راجع بمجلس شورای ملی است که آمده است بمجلس برای تصویب و این آخرین موقعی است که باید طی کند دیگر در خصوص خزانه دار و غیره مذاکره شد شاید همه چیز لازم نباشد گفته شود بطور دقت عرض میکنم که این هر جانی که باید برود و هر کس باید دقت کند کرده بنده از جانب شما در کمیسیون بودجه شما هستم و از جانب شما این دقت ها و سؤالات را کرده ام و تمام مقامات خودش را طی کرده است و بعد آمده است اینجا حالا فقط بجز از یک رای چیز دیگری نمانده است آنطوری که باید دقت شود شده است دیگر در کم و زیادش نباید مذاکره کرد باید دانست که هر مذاکره که در کم و زیادش بوده بدانیم این است که به بنیم وزیر مالیه جقدر دقت کرده است آیا دقت کرده است یا نکرده است و آیا لازم است دقت بکنند یا خیر چون در یکی از این کثرتها دیدیم در سه سال اول ۱۲ هزار فرانک کثرت کرده بودند کثرت ثانوی یکدفعه شده ۱۶ هزار فرانک این طرف توجه آقایان نشود بگویند آن وقت سال بسال اضافه نشده بلکه در همان سال اول یکدفعه از ۱۲ هزار فرانک و ۱۶ هزار فرانک رسیده و یک مرتبه چهار هزار فرانک اضافه شده و حالا سال بسال هزار فرانک بالا میرود این برای این است که آن وقت یک مجلس شورای ملی نبوده یک چنین ملاحظاتی در بین نبود این بود که یک مرتبه آنقدر بالا رفت است بنده تصور میکنم که تمام دقت ها شده و جز یک رای چیز دیگری لازم نداشته باشد ما آن اطمینانی هم که بدوالت داریم (گفته شد مذاکره کافی است) **نواب الدوله** - عرض کنم اگر بنا باشد مذاکره نکنیم پس لازم هم نیست که لایحه نباید

بمجلس و بگذرد و وقتی که لایحه میآید اینجا دوفت
صحت میکنند سایرین میگویند مذاکره کافی است
امروز لایحه که میآید به مجلس ما از طرف ملت
بدیعت فلک زده باید دفاع بکنیم بقیست دولت هم
برای آن ها کار میکنند ولی ما امین آنها هستیم
اگر امین باشیم این مسئله که در اینجا مطرح شده
است در خصوص بلژیکیها باک سابقه دارد و سابقه
او این است که بعضی مستخدمین خارجه دیگر که از
خارجه آمده اند سی سال چهل سال است که آنها
مستخدم هستند و در انتضا کثرتشان هم مجدداً
تجدید کرده اند و سه سال بسال هم اضافه حقوق برده اند
مثلاً قزاقخانه است که سی سال است آمده اند و صاحب
منصبشان هشت سال به هشت سال عوض میشوند و
بسمت معلمی استخدام شده اند در هفت سال یا ۶ سال
یک اضافه مواجب برده اند و اینها هر سال یک اضافه
مواجب میبرند اگر بنا باشد که اینطور اضافه بدهیم
باید گمرک مان را بقول کریسخان زند بدهیم سی
خودشان بگیرند و سی خودشان بخورند پانزده هزار
فرانک ۶ هزار فرانک مواجب دیگر لازم نیست.

معزز الملک - بنده حقیقه خیلی تعجب میکنم
از آقای لواءالدوله که در مجلس شورای ملی این
انتهارات را میکنند و قسمت اول فرمایشاتشان راهیج
جواب عرض نمیکند ولی برای اضافه حقوق باز عرض
میکند که بر حسب یک قانون مدونی نیست این را
بنظر خود اداره باید محول کرد یک شخصی که
خدمت خوب میکند البته باید اضافه حقوق بگیرد
و یک اداره که خوب خدمت نمیکند نباید بگیرد چون
در یک اداره طرز اضافه مواجیشان یکطور دیگری
است اینهم باید اینطور باشد و بنظر نیست بجهت این که
اگر رجوع بفرمایند بیایدات گمرک و غیره که الان
منظور میشود خواهد بود که فرق دارد خرج اندازی
که برای گمرک میشود چند برابر اندازات دیگر است
با وجود اینکه یک مدنی هم اضافه دارند چطور میتوان
اورا با سایر اندازات مقابل گرفت میخواهند دوباره
کثرت اینها را تجدید کنند سالی هزار فرانک میخواهند
بآنها اضافه حقوق بدهند این برای حسن خدمات آن ها
است و از برای این نیست که در واقع اندازات گمرک
را اداره کرده اند که وقتی بحرف اداره میرسد ما
همه با اصرارات فوق العاده میگوئیم که ما ما همه
حاضر هستیم که اندازات خودمان را با مستخدمین
خارجی اداره کنیم این اداره مدتها است که دائر شده
و راه افتاده است حالا همان مستخدمینی که کثرت
کرده اند گمرک را اداره کرده اند حالا دو باره
میخواهند آنها را روی کلفد بیآورند این مذاکرات
میشود تمام این مذاکرات را کرده اند تمام رسیدگی
هارا کرده اند و تمام کرده اند چیزی که باقی است همان
رای مجلس است حالا هم رای مجلس قاطع است
رای بگیرند یا تصویب میکنند یا رد دیگر محتاج
باین مذاکره نخواهد بود.

فایز رئیس - مذاکرات کافی است یا کافی
نیست؟ (گفتند رای بگیرند)
فایز رئیس - رای میگیریم آقایان بکنند
مذاکرات را کافی میدانند قیام نمایند (اغلب قیام
نمودند)
فایز رئیس - با اکثریت تصویب شد پیشنهادی
است از آقای معزز الملک خوانده میشود (بعبادت
فرانک شد)

بنده پیشنهاد میکنم که حقوق مستخدمین بلژیکی
باین ترتیب برقرار شد.
لوکیفر - گمرکات از لایحه ساله ۱۸۰۰ فرانک
رالسکن - جلفا - ۱۶۰۰ فرانک - اندریو
استارا ۱۵۰۰ فرانک ذکر کر - نایب رئیس اداره
مرکزی ۱۴۰۰ فرانک ذکر کر او - بندر عباس
۱۴۰۰ فرانک فریرون - مشهد - ۱۴۰۰
فرانک دوم - مقتش آذربایجان ۹۵۰۰ فرانک
سرتیو - نایب رئیس گمرک اردبیل ۹۵۰۰ فرانک
نایب رئیس - توضیحی اگر دارید بدهید
معزز الملک - بنده در پیشنهاد در مبلغ
تصرفی در راپورت کمیسیون بودجه نکرده ام و چنانچه
ملاحظه فرمودند حد وسط آنرا برای تمام سال گرفتم
و برای مستخدمین گمرکی ما هم هیچ تفاوتی حاصل
نخواهد شد از مدنظر پول برای اینکه آنها در این
پیشنهاد بنده همان شش هزار فرانک را بگیرند پس
از مدنظر مبلغ هیچ تفاوتی برای مستخدمین حاصل
نشده است فقط چیزی که هست از مد نظر بنده یک
تفاوتی منظور خواهند نمود همان ترتیبی که بنده پیشنهاد
کرده ام در آن است که در آن سالی که تجدید کثرت
اینها بشود باین ترتیبی که از کمیسیون بودجه پیشنهاد
شده است اضافه منظور شده است که هر ساله حتی
یک اضافه حقوقی داده شود به مستخدمین بلژیکی ولی
بنده برای یک دوره کثرت اینها یک اضافه حقوقی منظور
کرده ام و این مبلغ سه ساله است که دوباره کثرت
مستخدمین خودمان را که تجدید میکنیم شاید تکیه
بکنیم یا اینکه در ضمن هم سالی هزار فرانک اضافه
حقوق بوده است و حتماً بعدها هم همینطور اضافه
باید بدهیم باین ترتیب تقریباً چهار هزار فرانک ضرر
ما خواهد بود اما باین ترتیبی که بنده پیشنهاد کرده ام
و منظور کرده ام هیچ تفاوتی منظور نشده است ولی
پس از سه سال ممکن است دوسه هزار فرانک اضافه
با پیشنهاد وزیر تفاوتی نمیکند در مبلغ لکن برای
آیه ما یک سابقه بهتری خواهد بود و اینطور که
حالا پیشنهاد شده است بقیه بنده غلط است

وزیر مالیه - بنده تصور میکنم که این
پیشنهادیکه آقای معزز الملک کرده اند از هیچ تفاوتی
در باب حقوق نخواهد کرد و اگر همین راپورت
کمیسیون بودجه را قبول بفرمایند ضرری نخواهد داشت
نایب رئیس - پس همان پیشنهاد کمیسیون
بودجه را قبول دارید.
وزیر مالیه - بله مان را قبول دارم
معین السلطنه - پیشنهاد آقای معزز الملک
بحسب ظاهر تفاوتی در سبباً نمیکند ولی بیگجه
دیگر و از یک نقطه تنزیحی که آقای حاج وکیل الرعایا
فرمودند تفاوت میکند یکی از اینها را حد وسطش
را میگیریم سه شانزده هزار فرانک میشود چهل و هشت
هزار فرانک که چه تفاوت نمیکند در شانزده هزار
فرانک ولی ملاحظه نکنیم شانزده هزار فرانک بوده
است باین معنی که بیست پانزده هزار فرانک بیش بینی
برای دولت یکی دونه دیگر هم هست که باید
منظور شود و آن اینست که این شخص سال اول
مريض بود و میخواهد برود و ماهم چون می بینیم
که میخواهد برود کثرتش را قمع میکنیم بنا
خودش فدح میکند چنانچه اتفاق افتاده است آنوقت

او در همین سال اول دو هزار فرانک اضافه گرفته
است در صورتیکه بر تریب پیشنهاد لایحه وزیر فقط
هزار فرانک اضافه را میگیرند و یک نکته دیگر
اینکه از نقطه نظر حسن اداره چنین اقتضا میکند
که آن مأمور همیشه انتظار یک اضافه حقوقی داشته
باشد نه آنکه آن اضافه مواجیبیکه در سال سوم
استخدام او مستحق گرفتن آن میشود در سال اول
باو داده شود پس باین دو نقطه نظر تصور میکنم
که اگر همان پیشنهاد وزارت قبول شود بهتر است
معزز الملک - فلسفه نظریکه فرمودند
اگرچه موقتش اینجا نبود ولی عرض میکنم یک هزار
فرانک اضافه است در ماخذ و در سال اول همینطور
است که میفرمایند ولی در سال سوم را که ملاحظه
بفرمائید می بینید یک هزار فرانک کثرت بواسطه
اینکه شما در سال اول هفده هزار فرانک می دهید
در سال سوم نوزده هزار فرانک حد وسطش را که
بگیرند که هیجده هزار فرانک باشد همان مقصود
حاصل میشود و یک اضافه منظور میشود که بالاخره
از هیچ مدنظری تفاوت نمیکند فقط چیزی که تفاوت
میکند اینست که این سابقه میشود که بعدها در هر موقع
تجدید کثرتی سالی هزار فرانک اضافه بکنی از
شرایط تجدید کثرت باشد و باین ترتیب که بنده
پیشنهاد کرده ام این سابقه دیگر از بین می رود و با
وجود این اگر آقای وزیر مالیه قبول کنند چندان
اصراری ندارم و پیشنهاد خودم را پس میگیرم
فایز رئیس - پس داخل در عواد بشویم
وزیر مالیه - تمام این مواد را خوبست بکثرت
رای بگیرد.

دکتر حاج رضاخان در کلیات این مذاکره
شده یکی از نظریات مخالفین این بود که این
متناسب نیست
نایب رئیس - خواهش می کنم دیگر
برنگردید بکلیات.
دکتر حاج رضاخان - در کلیات نیست در
واقع در مواد است بنده عرض میکنم اینکه سالی
۱۷ و ۱۸ و ۱۹ هزار فرانک داده میشود بکسیکه
حقوق او سالی ۱۶ هزار فرانک بوده متناسب نیست
با آنکه سالی ۱۲ هزار فرانک حقوق داشته و حالا
سالی چهارده هزار فرانک حقوق باو داده میشود
و بعد بازده و سال سوم شانزده هزار فرانک بجهت
اینکه این اضافه کداده میشود باز روی خدمت است
باقط از روی کلیه است با اینکه رئیس تصور
میکند که باین مستخدم امسال هزار فرانک یادو هزار
فرانک اضافه داده شود بهتر است و فقط رئیس بخیال
خودش این اضافه را لازم میدانند و یا آنکه از روی
فانون و یک ترتیبی است اگر از روی آن ملاحظات
است که عرضی ندارم و اگر از روی قانون و یک ترتیبی
است که عرض میکنم اینها با هم هیچ متناسب ندارد
و استدعا میکنم آقای وزیر توضیح بدهند که این
اضافه باین ها از روی چه ترتیب داده میشود

وزیر مالیه - این ترتیب در اداره گمرک بوده
و هست و من نمیدانم چطور چهارده و پانزده و شانزده
هزار فرانک یافته هزار و هیجده هزار و نوزده هزار
فرانک با هم تناسب ندارد تمام این اعداد باید دیگر
متناسب هستند.
معزز الملک - بنده این یک مرتبه هم لازم است
عرض بکنم که آقای حاج دکتر رضاخان چنانچه خودشان
تکلیف خودشان را نمیدانند تکلیف برای سایرین
معین نکنند.
حاج سید ابراهیم - بنده یک پیشنهادی کرده ام
مقرر بفرمائید بخوانند.
نایب رئیس - پیشنهاد خوانده میشود (بعبادت
ذیل خوانده شد) بنده پیشنهاد میکنم که مدت
استخدام این نفر را موکول بنظر وزارت مالیه قرار
دهند که هر قسم صلاح اداری می داند تعیین مدت نماید
نایب رئیس - آقای وزیر چه میفرمایند؟
وزیر مالیه - تعیین شده است از سه سال که
کمتر نمیشود.
حاج معزز الملک - بنده هیچ نمیدانم که تکلیف
این پیشنهادها چه خواهد شد در سابق تعیین شده است
که ما مستخدمین اروپائی برای اداره کردن گمرک
لازم داریم و ترتیب اضافه کردن مواجیراهم وزارت
مالیه بر تریبی که صلاح دانسته اند پیشنهاد کرده اند
بمجلس و ما هم قانون مدونی که نداریم که مطابق آن
وزیر مالیه من نمیدانم باشد زیاده از آن ماخذ پیشنهاد
کنند و ما هم بگوئیم چرا وزیر بر خلاف آن قانون
پیشنهاد کرده باین ترتیب که هر سالی هزار فرانک
اضافه باشد وزیر پیشنهاد کرده است حالا هر کس
اداره کردن گمرک را لازم میدانند و بدست اینها هم
باید باشد البته رای خواهد داد دیگر داخل در بعضی
مطالب شدن را بنده زیاد میدانم.
نایب رئیس - مذاکرات در کلیات چون رای
نیست.

دکتر حاج رضاخان در کلیات این مذاکره
شده یکی از نظریات مخالفین این بود که این
متناسب نیست
نایب رئیس - خواهش می کنم دیگر
برنگردید بکلیات.
دکتر حاج رضاخان - در کلیات نیست در
واقع در مواد است بنده عرض میکنم اینکه سالی
۱۷ و ۱۸ و ۱۹ هزار فرانک داده میشود بکسیکه
حقوق او سالی ۱۶ هزار فرانک بوده متناسب نیست
با آنکه سالی ۱۲ هزار فرانک حقوق داشته و حالا
سالی چهارده هزار فرانک حقوق باو داده میشود
و بعد بازده و سال سوم شانزده هزار فرانک بجهت
اینکه این اضافه کداده میشود باز روی خدمت است
باقط از روی کلیه است با اینکه رئیس تصور
میکند که باین مستخدم امسال هزار فرانک یادو هزار
فرانک اضافه داده شود بهتر است و فقط رئیس بخیال
خودش این اضافه را لازم میدانند و یا آنکه از روی
فانون و یک ترتیبی است اگر از روی آن ملاحظات
است که عرضی ندارم و اگر از روی قانون و یک ترتیبی
است که عرض میکنم اینها با هم هیچ متناسب ندارد
و استدعا میکنم آقای وزیر توضیح بدهند که این
اضافه باین ها از روی چه ترتیب داده میشود

وزیر مالیه - این ترتیب در اداره گمرک بوده
و هست و من نمیدانم چطور چهارده و پانزده و شانزده
هزار فرانک یافته هزار و هیجده هزار و نوزده هزار
فرانک با هم تناسب ندارد تمام این اعداد باید دیگر
متناسب هستند.
معزز الملک - بنده این یک مرتبه هم لازم است
عرض بکنم که آقای حاج دکتر رضاخان چنانچه خودشان
تکلیف خودشان را نمیدانند تکلیف برای سایرین
معین نکنند.
حاج سید ابراهیم - بنده یک پیشنهادی کرده ام
مقرر بفرمائید بخوانند.
نایب رئیس - پیشنهاد خوانده میشود (بعبادت
ذیل خوانده شد) بنده پیشنهاد میکنم که مدت
استخدام این نفر را موکول بنظر وزارت مالیه قرار
دهند که هر قسم صلاح اداری می داند تعیین مدت نماید
نایب رئیس - آقای وزیر چه میفرمایند؟
وزیر مالیه - تعیین شده است از سه سال که
کمتر نمیشود.
حاج معزز الملک - بنده هیچ نمیدانم که تکلیف
این پیشنهادها چه خواهد شد در سابق تعیین شده است
که ما مستخدمین اروپائی برای اداره کردن گمرک
لازم داریم و ترتیب اضافه کردن مواجیراهم وزارت
مالیه بر تریبی که صلاح دانسته اند پیشنهاد کرده اند
بمجلس و ما هم قانون مدونی که نداریم که مطابق آن
وزیر مالیه من نمیدانم باشد زیاده از آن ماخذ پیشنهاد
کنند و ما هم بگوئیم چرا وزیر بر خلاف آن قانون
پیشنهاد کرده باین ترتیب که هر سالی هزار فرانک
اضافه باشد وزیر پیشنهاد کرده است حالا هر کس
اداره کردن گمرک را لازم میدانند و بدست اینها هم
باید باشد البته رای خواهد داد دیگر داخل در بعضی
مطالب شدن را بنده زیاد میدانم.
نایب رئیس - مذاکرات در کلیات چون رای
نیست.

وزیر مالیه - این ترتیب در اداره گمرک بوده
و هست و من نمیدانم چطور چهارده و پانزده و شانزده
هزار فرانک یافته هزار و هیجده هزار و نوزده هزار
فرانک با هم تناسب ندارد تمام این اعداد باید دیگر
متناسب هستند.
معزز الملک - بنده این یک مرتبه هم لازم است
عرض بکنم که آقای حاج دکتر رضاخان چنانچه خودشان
تکلیف خودشان را نمیدانند تکلیف برای سایرین
معین نکنند.
حاج سید ابراهیم - بنده یک پیشنهادی کرده ام
مقرر بفرمائید بخوانند.
نایب رئیس - پیشنهاد خوانده میشود (بعبادت
ذیل خوانده شد) بنده پیشنهاد میکنم که مدت
استخدام این نفر را موکول بنظر وزارت مالیه قرار
دهند که هر قسم صلاح اداری می داند تعیین مدت نماید
نایب رئیس - آقای وزیر چه میفرمایند؟
وزیر مالیه - تعیین شده است از سه سال که
کمتر نمیشود.
حاج معزز الملک - بنده هیچ نمیدانم که تکلیف
این پیشنهادها چه خواهد شد در سابق تعیین شده است
که ما مستخدمین اروپائی برای اداره کردن گمرک
لازم داریم و ترتیب اضافه کردن مواجیراهم وزارت
مالیه بر تریبی که صلاح دانسته اند پیشنهاد کرده اند
بمجلس و ما هم قانون مدونی که نداریم که مطابق آن
وزیر مالیه من نمیدانم باشد زیاده از آن ماخذ پیشنهاد
کنند و ما هم بگوئیم چرا وزیر بر خلاف آن قانون
پیشنهاد کرده باین ترتیب که هر سالی هزار فرانک
اضافه باشد وزیر پیشنهاد کرده است حالا هر کس
اداره کردن گمرک را لازم میدانند و بدست اینها هم
باید باشد البته رای خواهد داد دیگر داخل در بعضی
مطالب شدن را بنده زیاد میدانم.
نایب رئیس - مذاکرات در کلیات چون رای
نیست.

وزیر مالیه - این ترتیب در اداره گمرک بوده
و هست و من نمیدانم چطور چهارده و پانزده و شانزده
هزار فرانک یافته هزار و هیجده هزار و نوزده هزار
فرانک با هم تناسب ندارد تمام این اعداد باید دیگر
متناسب هستند.
معزز الملک - بنده این یک مرتبه هم لازم است
عرض بکنم که آقای حاج دکتر رضاخان چنانچه خودشان
تکلیف خودشان را نمیدانند تکلیف برای سایرین
معین نکنند.
حاج سید ابراهیم - بنده یک پیشنهادی کرده ام
مقرر بفرمائید بخوانند.
نایب رئیس - پیشنهاد خوانده میشود (بعبادت
ذیل خوانده شد) بنده پیشنهاد میکنم که مدت
استخدام این نفر را موکول بنظر وزارت مالیه قرار
دهند که هر قسم صلاح اداری می داند تعیین مدت نماید
نایب رئیس - آقای وزیر چه میفرمایند؟
وزیر مالیه - تعیین شده است از سه سال که
کمتر نمیشود.
حاج معزز الملک - بنده هیچ نمیدانم که تکلیف
این پیشنهادها چه خواهد شد در سابق تعیین شده است
که ما مستخدمین اروپائی برای اداره کردن گمرک
لازم داریم و ترتیب اضافه کردن مواجیراهم وزارت
مالیه بر تریبی که صلاح دانسته اند پیشنهاد کرده اند
بمجلس و ما هم قانون مدونی که نداریم که مطابق آن
وزیر مالیه من نمیدانم باشد زیاده از آن ماخذ پیشنهاد
کنند و ما هم بگوئیم چرا وزیر بر خلاف آن قانون
پیشنهاد کرده باین ترتیب که هر سالی هزار فرانک
اضافه باشد وزیر پیشنهاد کرده است حالا هر کس
اداره کردن گمرک را لازم میدانند و بدست اینها هم
باید باشد البته رای خواهد داد دیگر داخل در بعضی
مطالب شدن را بنده زیاد میدانم.
نایب رئیس - مذاکرات در کلیات چون رای
نیست.

گرفته شد کافیست در کثرت رئیس گمرک ازلی
اگر فرمایشی دارید بفرمائید.
دکتر سعید الاطباع - حالا که داخل در مواد
شدیم مجبور هستیم در هر یک از اینها داخل بشویم
و رای گرفته شود و بنده لازم میدانم که چنانچه در
کلیات عرض شد اینجا هم عرض کنم که یک چیز
اندانسته ام در اداره گمرک هست که آن یک چیز
غریبی است همین رئیس گمرک ازلی که اینجا نوشته
شده است ما می افتاد و بنجرتومان پول پذیرائی اشخاص
که وارد میشوند میگیرد و هیچ معلوم نیست که بچه
مصرف میرسد و همچنین ماهی یازده تومان برای
جاروب گرفته میشود و همچنین باسامی دیگر گرفته
میشود و یکصد و بیست تومان برای هر کسیکه تازه
میخواهند او را استخدام کنند باسم میل گرفته میشود
بمدیر کدامشان که استخدامشان تمام شد تمام آن
میل جز اسباب شخص حراج میشود حالا میخواستم
توضیح بدهند که این اندانسته این هفتاد و پنج تومان
و آن یازده تومان و آن صد و بیست تومان جزو این
مبلغ هست یا جزء این مبلغ نیست و غیر از این مبلغ
است و باز هم گرفته میشود دیگر آنکه میخواستم
بدانم آیا هیچ نظری باین مخارج کرده اند یا خیر و
همه آقایان نظرشان بر ترتیب پولیست که اینجا داده
میشود و مبلغی کداده میشود و الا همه کس میدانند که
مستخدمین بلژیکی اول مستخدمینی هستند که آمده اند
در این ملک و گمرکات را اداره کرده اند و البته
همه میدانند که ما اینها را لازم میدانیم ولی ترتیب
حقوق یکطوری است که مرتب نیست و اینکه گفته
میشود که یک قانون مدونی برای این کار نداریم بنده
عرض میکنم قانون خود اداره است خود آنها کسانی
هستند که باید این مسئله را مرتب کنند.

حاج معزز الملک - در باب اندانسته صحبت
شد بقیه بنده این وجه اید امر بوط باندانسته نیست
و اگر بنا باشد در اندانسته ایراد بکنیم اشخاص
بآن ندارد ممکن است ایراد بکنیم بتمام مخارجی که
در دولت دولتی میشود و این ایراد را نباید مستخدمین
خارجی گرفت و نباید گفت فلان مخارج باید بشود
یا خیر در مومفی که بودجه آمد البته هر کس حق دارد
بگوید که فلان مخارج زیاد است یا کم است و در
خصوص رای گرفتن در این مواد باید در هر یک از این
این اشخاص شوم قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)
نایب رئیس - با اکثریت ۲۶ رای از ۶۸
نفر نمایندگان حاضر تصویب شد رای میگیریم در
ماده اول رئیس گمرک ازلی میسو او کیفر رئیس
ایالتی گمرک ازلی سال اول ۱۷۰۰ فرانک سال
دوم ۱۸۰۰ فرانک سال سوم ۱۹۰۰ فرانک

کاشف - بنده مقرر در شور کلیات هم
اجازه خواستم نوبت بنده نرسید حالا همین قدر
عرض میکنم این لایحه تاریخ ندارد نمیدانم راجع
بگذشته است یا آیه.
وزیر مالیه - این معلوم است تاریخ از آن وقتی
است که کثرت منفعت میشود.
نایب رئیس - هر یک از آقایان تصویب
میکند تجدید کثرت رئیس گمرک ازلی را باین
مبلغیکه این جا نوشته شده است قیام نمایند (اغلب
قیام نمودند)
نایب رئیس - با اکثریت ۲۶ رای تصویب شد بنده

بجهت - آقای معزز الملک اشتباه فرمودند
اینها ۹ کثرت است در یک لایحه و باید ۲
رای گرفته شود در هر یک اول در مدتش است
که بقیام و قعود رای گرفته میشود دوم در مبلغ
است که با ورقه رای گرفته میشود که همین مبلغ باشد
یا کمتر یا بیشتر.
نایب رئیس - در این که هر یک یک
کثرت است حرفی نیست ولی ۲ رای در هر یک لازم
نیست یک رای بقیام و قعود کافیست.
حاج معزز الملک - این یک لایحه است
که متضمن چند فقره است و در هر یک از موادش
بقیام و قعود رای گرفته میشود بعد در کلیه آن یک
رای باورده گرفته میشود.
سیدمان میرزا - بنده میخواستم یاد آوری
بکنم که گویا در کلیات رای گرفته نشد که داخل
در جزئیات بشویم همینقدر رای گرفته شد که مذاکرات
کافیست.
فایز رئیس - بنده مستدعی هستم که آقایان
متوجه باشند که اینها مواد قانونی نیست که مربوط
بیکدیگر باشند تا این که در کلیات آن رای لازم
داشته باشد و تصور میکنم که هر یک از اینها ممکن
بود علیحده بیاید بمجلس و حالا در اینها باید رای
گرفت یا تصویب میکنند یا رد میکنند هر یک از
آقایان تصویب میکنند ورقه سفید خواهند داد هر یک
رد میکنند ورقه کبود میدهند این دیگر محل گفتگو
نیست و در کلیات هم رای گرفتن مناسب ندارد باید
در هر یک باورده رای گرفته شود.

حاج معزز الملک - بنده یک ماده واحده
پیشنهاد میکنم از طرف کمیسیون بعد از این که در
کلیه این ماده رای گرفته شد در فرد رای بقیام
و قعود بگیرند بعد بکرای باورده در کلیه آن لایحه
گرفته شود (پیشنهاد حاج معزز الملک بعبادت ذیل
قرائت شد).
ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است کثرت
اشخاص مفصله ذیل را باین ترتیب تجدید نماید.
نایب رئیس - رای میگیریم در این ماده
واحد در کلیات این اشخاص هر یک از آقایان
تصویب میکنند داخل در رای گرفتن در کثرت
این اشخاص شوم قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)
نایب رئیس - با اکثریت ۲۶ رای از ۶۸
نفر نمایندگان حاضر تصویب شد رای میگیریم در
ماده اول رئیس گمرک ازلی میسو او کیفر رئیس
ایالتی گمرک ازلی سال اول ۱۷۰۰ فرانک سال
دوم ۱۸۰۰ فرانک سال سوم ۱۹۰۰ فرانک

کاشف - بنده مقرر در شور کلیات هم
اجازه خواستم نوبت بنده نرسید حالا همین قدر
عرض میکنم این لایحه تاریخ ندارد نمیدانم راجع
بگذشته است یا آیه.
وزیر مالیه - این معلوم است تاریخ از آن وقتی
است که کثرت منفعت میشود.
نایب رئیس - هر یک از آقایان تصویب
میکند تجدید کثرت رئیس گمرک ازلی را باین
مبلغیکه این جا نوشته شده است قیام نمایند (اغلب
قیام نمودند)
نایب رئیس - با اکثریت ۲۶ رای تصویب شد بنده

دوم رئیس ایالتی گمرک بندر بوشهر سال اول ۱۷۰۰۰ فرانک سال دوم ۱۸۰۰۰ فرانک سال سوم ۱۹۰۰۰ فرانک

نایب رئیس - رای میگیریم در تجدید کتورات رئیس گمرک بندر بوشهر باین مبلغه خواننده شد هر یک از آقایان که تصویب میکنند باین مبلغ قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت ۳۷ رای از هفتاد نفر نمایندگان حاضر تصویب شد مسبو السکم رئیس گمرک جلفا سال اول ۱۵۰۰۰ فرانک سال دوم ۱۶۰۰۰ فرانک سال سوم ۱۷۰۰۰ فرانک

حاج سید ابراهیم - اینجا رئیس گمرک جلفا - یقیناً رئیس گمرک ایالتی است و در حقوق با آنها مساوی نوشته است این غلط است

حاج عز الممالک - سابقاً هم که توضیح داده شد وقتی که این شخص را میخواهند برای ریاست گمرک جلفا که میخواهند یک مستخدم لایق میخواهند مثل وقتیکه اینجا وارد شد ریاست گمرک جلفا را با او میدهند و ممکن هم هست که تغییر خدمت با او بدهند

لواءالدوله - بنده پیشنهادی در کلیه اینها کرده ام خواننده نشد و بلا تکلیف مانده ام نمایانم رای بدهم یا ندهم چون لوایچی که مجلس میرسد مسلماً مادو نظر در آن داریم یکی آنکه مبلغش کم است یکی آنکه زیاد است حالا اگر پیشنهاد بدیده خواننده میشد یکدوره تکلیف بنده معلوم میشد

نایب رئیس - در موقعی پیشنهاد جنابعالی رسید که موقمش گذشته بود

مقین السلطنه - هر نوع مذاکره که اینجا میشوه ممکن است قابل قبول باشد ولی داخل ترتیبات گمرکی شدن بکلی از وظیفه مجلس خارج است ایداً در مقام کتورات این اشخاص صحبت این نیست که فلان شخص رئیس گمرک ایالتی است یا ولایتی صحبت از ترتیبات گمرکی و اهمیت سرحدی است و ما هیچ معلوم نیست که اهمیت سرحدی گمرکی و بعضی ترتیبات بیشتر از سایر جاهها نباشد این بنظر رئیس گمرک است

نایب رئیس - رای میگیریم در تجدید کتورات رئیس گمرک جلفا هر یک از آقایان تجدید کتورات رئیس گمرک جلفا را بملیگی که نوشته شده است تصویب می کنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت ۳۶ رای از هفتاد نفر نمایندگان حاضر تصویب شد چهارم رئیس گمرک آستارا ۱۰۰۰۰ فرانک سال اول ۱۱۰۰۰ فرانک سال دوم ۱۲۰۰۰ فرانک سال سوم ۱۳۰۰۰ فرانک

دکتر حاج رضا خان - به آنوقت که عرض کردم اضافه اینجا ایداً متناسب نیست حال معلوم میشود که همانطور است بجهت اینکه نمایانم جطور است آنکه دارای شانزده هزار فرانک حقوق بوده است هزار فرانک اضافه بآن داده میشود ۱۷ هزار ۱۸ هزار ۱۹ هزار میشود اینهم کداری سیزده هزار فرانک حقوق است چهارده هزار پانزده هزار و شانزده هزار میشود و همان هزار فرانک اضافه داده

میشود در صورتیکه اضافه دادن همیشه نسبت به قوتن است و باین ترتیب به چوچه تناسبی در بین نیست

مقین السلطنه - آقای دکتر حاج رضا خان اگر بشام این اعداد بدقت ملاحظه کنند دیگر تردیدی بر ایشان باقی نخواهد ماند بجهت اینکه آنتایک ۱۵ هزار فرانک حقوق داشته اند حالا از شانزده شروع میشود آنتایک شانزده داشته اند از ۱۷ شروع میشود آنانکه سیزده هزار فرانک حقوق داشته حالا از چهارده شروع میشود و تفاوت اصل حقوق آنها بسته بدست خدمت است و قبلاً هم توضیح داده شد

نایب رئیس - مذاکرات کافی است ؟

دکتر حاج رضا خان - خیر اینکه عرض کردم خوب است آن وزیری که اطلاع و بستگی دارد جواب بدهد برای این است که معلوم شود از روی چه میزان این ترتیب را معین کرده اند برای اطلاعات وزیر است برای اینکه نمایندگان وقتی که جواب میدهند باز جواب بدهد و اینها بنده سئوال این بود که یازده هزار فرانکی چقدر اضافه میگیرد عرض کردم یازده هزار فرانکی و شانزده هزار فرانکی و دوازده هزار فرانکی تمام یکمیزان نباید اضافه بگیرند سابقه آنها چه بوده است آنکه مثلاً سابقه اش سه سال خدمت است و دوازده هزار فرانک حقوق هزار فرانک اضافه میگیرد اینک شش سال خدمت است و ۱۶۰۰۰ فرانک حقوق آنها ۱۰۰۰ فرانک اضافه میگیرد این چه تناسبی است که نوشته شده است

نایب رئیس - رای میگیریم در تجدید کتورات رئیس گمرک آستارا باین مبلغی که نوشته شده است هر یک از آقایان که تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت ۳۶ رای از ۷۰ نفر نمایندگان حاضر تصویب شد پنجم رئیس مرگزی - مسبو دکر کر رئیس گمرک مرگزی سال اول ۱۴۰۰۰ فرانک - سال دوم ۱۵۰۰۰ فرانک سال سوم ۱۶۰۰۰ فرانک

حاج شیخ اسدالله - اضافه که بهر یک از اینها داده شده است سالی هزار فرانک است مگر این مسبو دکر کر که یکدوم از ۱۲۰۰۰ فرانک به ۱۴۰۰۰ فرانک رفته است اگر جهش اهمیت مرکز است که این فرق نمیکند مرکز اهمیت تازه پیدا نکرده است سابق هم همین اهمیت را داشته است باید اضافه که داده میشود از روی یک میزانی باشد اگر ملاحظه حال این شخص است که خوب خدمت کرده است نباید در موقمی که اضافه داده می شود یکمرتبه ۱۲۰۰۰ فرانک به ۱۴۰۰۰ فرانک برود به ۱۳۰۰۰ فرانک می رود خوب است علت اینرا بیان کنند که چه جهت دارد که این یکی بطور استثناء از سایرین که ۱۰۰۰ فرانک با اضافه داده شده است

حاج وکیل الزعایا - بنده تصور می کنم یک اختلافی نباید باشد بجهت اینکه این یک اضافه است در مرکز در همه جا هم نیست و در مرکز معلوم است که اضافه بر سایر نقاط معارج دارد

سلیمان میرزا - اینکه میفرمایند صحیح است در این لایحه که طبع شده است همینطور است

سایرین که اضافه داده شده است فقط ۱۰۰۰ فرانک اضافه شده است مگر دکر کر که یکمرتبه از ۱۲۰۰۰ فرانک به ۱۴۰۰۰ فرانک رفته است و این جوایبیکه آقای حاج وکیل الزعایا فرمودند مخالف است با دفاعیکه قبلاً میفرمودند و حالا طور دیگر میگویند سابقاً میفرمودند این حقوقیکه داده میشود بآنها به چوچه نظر بمحل مأموریت آنها ندارد و ممکن است محلها تغییر بکند حالا میگویند مرکز بر غیر مرکز فرق دارد اینطور نیست وقتیکه حقوقش را بگیرد خواه بشت میز مرکز به نشیند خواه بشت میز جلفا و اگر برود فرضاً جلفا اضافه خرجش را هم جزء آن دفترخانه محسوب می کنند و میدهند گمان میکنم اینجا یک سهوی شده است که یکمرتبه از ۱۲۰۰۰ فرانک به ۱۴۰۰۰ فرانک رفته است خوب است علت این را بفرمایند که چه شده است آنتائی که حقوقشان بیش از ۱۲۰۰۰ فرانک بوده است همان هزار فرانک بآنها اضافه داده شده است و باین یکمرتبه دو هزار فرانک اضافه داده اند

وزیر مالیه - سابقه این را نمیدانم شاید بهمان ملاحظه باشد که حاج وکیل الزعایا گفتند اهمیت مرکز بیشتر است

مقین السلطنه - سابق بر این وقتیکه به مستخدمین گمرکی اضافه مواجب میدادند سالی دو هزار فرانک اضافه نمیدادند چنانچه این اعدادی که اجا نوشته اند برای نمایندگان فرستاده اند نمینمایانند که بهر کدام سالی ۲۰۰۰ فرانک اضافه میدادند و حالا میزان اضافه مواجب را کم کرده اند و سالی هزار فرانک اضافه را قرار داده اند فقط مسبو دکر کر را استثناء ونه فقط بآن ملاحظه که در مرکز است بلکه بمناسبت اینکه در پستخانه خدمت میکنند و معاونت به پستخانه میکنند در صورتیکه جزء خدمت او نیست خدمت پستخانه بمناسبت آن خدمات فوق العاده که مربوط بکارهای او نیست فقط یک اضافه بر سایرین منظور شده است علاوه عرض میکنم که باز هم در اینجا باید آن نظر کلی را منظور کرد که اضافه مواجب را بنظر رئیس کل واگذار کرد او اگر بداند یک مستخدمی استحقاق ۱۰۰۰ فرانک اضافه دارد هرگز ۲۰۰۰ فرانک باو نخواهد داد این درازای پست خدمت است و استحقاق است که داده میشود و البته آن رئیس ملاحظه میکنند و از روی یک میزانی میدهند و الا خودش حاضر نیست که بیجهت اسبابی فراهم بیاورد که اسباب رقابت بشود

حاج شیخ اسدالله - مسئله معاونت اداره پست را بنده نمیدانم چطور است بجهت اینکه بطوری که در نظر همه آقایان هست ما یکوجهی در اینجا برای مسبو ولتر رئیس پست تصویب کردیم و در صورتیکه اداره پست بالخصوص یک مستخدم اروپائی دارد دیگر دادن یکهزار فرانک باین شخص برای معاونت اداره پست وجهی ندارد این جواب آن جهش که فرمودند اما وقتیکه دیگر که آقای مقین السلطنه فرمودند بیکجهتی لایه دارد که رئیس گمرکات ۱۰۰۰ فرانک بایشخص اضافه بر اضافه که بدیگران داده میشود بجهت اینکه باید بدانیم ما تصویب کنیم نه آنکه یک جهتی است که خودش میداند و هم باید تصویب کنیم علیالمساوی این غلط است باید بگویند که بجهتیکه بجهت ملاحظه است که این اضافه

را باو میدهند اگر یک جهه صحیحی بیان کردند ما میتوانیم رای بدهیم والا به آن میزانی که بدیگران اضافه حقوق میدهند دو هزار فرانک است حقیقه من او را زیاد میدانم ولی بدانم آنکه آقایان رای میدهند باید یک میزانی باشد که سزاوا باشد و یک صورت و ترتیبی داشته باشد

وزیر پست و تلگراف - مسبو دکر کر در پستخانه هیچ خدمت معینی ندارد و فقط چون مسبو ولتر اجازه گرفته است رفته است بفرنگستان این چهار ماهه که او نبوده است در زمان معاون الدوله خواهش کرده اند که مسبو دکر کر بیاید پستخانه و کارهای او را ادا کند وقتیکه او برگشتد دکر کر بر میگردد بکار خودش و کار دگری دولت نخواهد داشت

سلیمان میرزا - بنده با این اظهاری که آقای وزیر پست و تلگراف فرمودند دیگر هیچ موقی برای این هزار فرانک اضافه نمی بینم زیرا میفرمایند در اداره پستخانه هیچ خدمتی ندارد فقط جهتیکه برای از تصور میگردند این بود که در اداره مرکزی پست علاوه خدمت میکنند در صورتی که اینهم نیست پس دیگر هیچ جهه ندارد و این خودش یک ترجیح بلا مرجعی است که بر سایرین داده اند مثل اینکه سایر مستخدمین بلژیکی کمتر خدمت کرده باشند یا اینکه سایرین هیچ خدمت نکرده اند و اگر که بیشتر از همه خدمت کرده است که بهه هزار فرانک اضافه مواجب میدهم و باین دو هزار فرانک باو هم در ترتیب مثل سایرین باید هزار فرانک اضافه مواجب بدهیم یا این یک فقره را خوب است بگذارند مابقی را رای بگیرند که یک نظری در این شود و این پیشنهاد هزار فرانک را هم مخبرین کمسیون قبول دارند که سیزده هزار فرانک باشد

نایب رئیس - مخبرین قبول دارند ؟ (مخبرین - بله)

(پیشنهاد سلیمان میرزا بپارت ذیل خواننده شد) این بنده پیشنهاد میکنم که در موضوع اضافه مواجب رئیس مرکز ۱۳۰۰۰ و ۱۴۰۰۰ باشد

نایب رئیس - پیشنهادی شده است بمخبرین هم قبول کرده اند رای میگیریم چون کمتر است اول باین رای میگیریم

وزیر داخله - اینجا بعضی از نمایندگان محترم میفرمایند که نمایانم بجهت علت باین شخص دو هزار فرانک اضافه داده میشود و میگویند این هم مثل سایرین هزار فرانک بدهند بهتر است گمان میکنم بملاحظه حسن خدمتی است که از او ملاحظه شده معلوم است وقتی که رجوع میشود به ترفه احوال مستخدمین میبیند هر کدام بیشتر خدمت کرده اند و بیشتر صداقت و حسن خدمت خدمت کرده اند باو پیشنهاد اضافه مواجب میدهند و گویا دیده اند که این شخص بیشتر از همه خدمت کرده است باین جهت دو هزار فرانک نوشته اند باین جهت بنده تقاضا میکنم که با این پیشنهاد رای بگیرند تا وزیر مالیه از اداره گمرک توضیحی بخواهند و مجلس اطلاع دهند بعد رای گرفته شود

نایب رئیس - پس این باشد بعد (۶) دکراد رئیس گمرک بندر عباس سال اول ۱۳۰۰۰ فرانک سال دوم ۱۴۰۰۰ فرانک سال سوم ۱۵۰۰۰ فرانک

دکتر حاج رضا خان - این عرضی که میخوانم بکنم در تمام این اشخاص میتوانم بکنم و خارج از موضوع نیست که آقای مقین السلطنه بفرمایند پیش از سال این مستخدمین نتوانند ماند لهذا این اضافات را خواهیم داد گویا این قابل تأمل نباشد سه سال سه سال اگر اینطور برود بالاخر ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ و بعد از آن ۱۷ - ۱۸ - ۱۹ پس در یک مدت این آدم اگر سه سال در ایران بماند شصت هزار پانجاه هزار فرانک مواجب خواهد داشت خوب است آقای وزیر مالیه یک توضیحی بدهند موافق هستند با این نظر آقای مقین السلطنه که میفرمایند پیش از سه سال نمایانند یا اگر بمانند بعد از سه سال اضافه میشود یا بهین ترتیب میماند استعفا میکند آقای وزیر توضیح بدهند

وزیر مالیه - البته کسیکه سه سال خدمت صادقانه کرد و روزی روزی بهتر خدمت کرد و شما اظهار رضایت از او کردید و خواستند دو مرتبه او را استخدام کنند چه ضرری دارد

نایب رئیس - این مذاکرات تقریباً مکرر میشود و در کلیات مذاکره شده است حالا رای میگیریم در تجدید کتورات رئیس گمرک بندر عباس باین مبلغی که خواننده شد هر یک از آقایان تصویب میکنند قیام نمایند

(اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت ۳۶ رای از (۷۰) نفر نمایندگان حاضر تصویب شد

(۷) نوپور رئیس گمرک مشهد - سال اول ۱۳۰۰۰ فرانک سال دوم ۱۴۰۰۰ فرانک سال سیم ۱۵۰۰۰ فرانک

نایب رئیس - رای میگیریم بنجدید استخدام رئیس گمرک مشهد باین مبلغی که خواننده شهر کس تصویب میکنند قیام نمایند

(اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت ۳۷ رای تصویب شد (۸) دویم مفتش گمرکات آذربایجان سال اول ۹۰۰۰ فرانک سال دوم ۹۵۰۰ فرانک سال سوم ۱۰۰۰۰ فرانک

حاج شیخ اسدالله - حقیقت بنده متحیرم در موقع رای دادن از برای این حقوق بجهت این اشخاص شاید در موقع رای دادن از برای بعضی از آنها رای نداشته باشد اگر آنها را من رد میکنم آیا وزارت مالیه دارد مستخدمیکه متحمل این خدمت بشود و وزارت مالیه بتواند ما را متقاعد کند که اداره معطل نشود یا اینکه خیر و مجبوراً این اشخاص را رای بدهیم

نایب رئیس - هیچکس نمایندگان را مجبور نمیکند و در رای خود آزاد هستند

حاج شیخ اسدالله - بنده میخواستم تکلیف خود را در رای دادن معلوم کند خوب است بفرمایند آیا قهر از این مفتش داریم و از اربانها

میتوانند از برای اینکار تبیین بکنند یا باید از خارج باشد خوب است وزیر مالیه بفرمایند تا آنوقت از روی بصیرت رای بدهیم

وزیر مالیه - بنده نمیدانم در این شخص بخصوص چه ایرادی دارید

حاج عز الممالک - لزوم استخدام این اشخاص همین پیشنهاد وزیر مالیه است که بمجلس شورای ملی آمده است البته وزیر مالیه لازم می داند و پیشنهاد میکند که من میدانم یا نمیدانم لازم نیست

نایب رئیس - گمان می کنم مذاکرات کافی است رای میگیریم به تجدید استخدام مفتش گمرکات آذربایجان باین مبلغیکه خواننده شد آقایانیکه موافقت قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - با اکثریت ۳۸ رای از ۷۰ نفر نمایندگان تصویب شد (۹) برتوی نایب رئیس گمرک ارومی سال اول ۹۰۰۰ فرانک سال دوم ۹۵۰۰ فرانک سال سوم ۱۰۰۰۰ فرانک

دکتر سعید الاطباء - بله راست است که در کلیات مذاکرات شد و در جزئیات که داخل شدیم نباید مذاکره بکنیم لکن بعضی جزئیات است که باید باز صحبت بکنیم اینجا از بابت رئیس ارومی صحبت است و بعضی از آقایان هم در این جا صحبت کردند که مستخدمینی هستند و بدون کتورات هستند بنده عرض می کنم خودم اطلاع دارم و میدانم رئیس گمرک ارومی که حالیه رئیس سنج و کردستان بدون کتورات است و یک شخص ابطال ایالتی است و در موقعیکه خود بنده مأموریت داشتم در ارومی و در کمسیون سرحدی بودم این شخص ماه و هجرت داشت و رئیس گمرک ارومی بود ماهی صد تومان میگرفت و خیلی خوب خدمت میکرد که یکبار توتون را نمیتوانستند بطور قاچاق ببرند چون تجارت آنجا اغلب توتون است بعد او فرستادند در کردستان بنده عرض نمیکم که چرا فرستادند البته اینجا را باید بجای دیگر بفرستند و یک نفر دیگر را بجای او فرستادند و ماهی بیست تومان مواجب داشت همه روزه بقدری قاچاق میبردند و بقدری دزدی میشد که حد وصف نداشت حالا آمده اند و یک نایب عم اضافه کرده اند و بنده نمیدانم برای ارومی اگر یک نایب رئیس اضافه کنیم کم کم بایستی برای گمرکات سایر جاها هم نایب معین کنیم و بنده مخالف هستم هم برای عده هم باین ترتیبیکه اینجا معین شده است

مقین السلطنه - آقای دکتر سعید الاطباء میفرمایند بعضی در اداره گمرک هستند که کتورات ندارند بلیها هستند در اداره گمرک که کتورات ندارند کسی مخالف نبود نمیدانم آقای سعید الاطباء چه اصراری است که دارند که باید همه مستخدمین با کتورات باشند حرف در این ۹ نفر است و اینها هم با کتورات بوده اند اما رئیس سابق سنج را که در ارومی بود بهتر از رئیس بلژیکی آن جا را اداره کرده بود اینهم از دایره اطلاعات آقای دکتر سعید الاطباء خارج بود رئیس البته بهتر واقف است که کدامیک از اعضاء خودش بهتر اداره میکند و اگر میدانست

که او بهتر اداره میکند البته او را تغییر نیداد و البته او را میفرستاد چنانکه سابق هم فرستاده بود

نایب رئیس - مذاکرات کافی است (گفته شد رای بگیرند)

نایب رئیس - رای در باب نایب رئیس کمربت ارومی گرفته میشود هر یک از آقایان تصویب میکنند این مبلغی که اینجا نوشته شده است قیام نمایند (اغلب قیام نکردند)

نایب رئیس - ردهش حالا در کلیات رای گرفته میشود.

حاج عز الممالک - چون در کثرت دگر کر باید تجدید نظر بشود در کلیات نمیشود رای گرفت تا آقای وزیر مالیه اطلاعات تحصیل فرمایند و در جلسه آتی اظهار بکنند بعد رای گرفته میشود

نایب رئیس - بگذاریم برای جلسه آتی (گفته شد بله)

نایب رئیس - راپورت کمیسیون فوائد عامه در باب اجازه کمیانی نوبل ماده ششم که معوق مانده است باید مذاکره شود از طرف کمیسیون اصلاحی شده است خوانده میشود (بمبارت ذیل قرائت شد)

ماده ۶ - در باب سرمایه حمل نفت از دهانه بیره بازار الی رشت هر سه ماه سه ماه اداره نوبل بانجام داخله و کارگذار گیلان قرار کرایه عساده را بطوریکه متضمن ضرری برای تجار داخله نباشد خواهند داد (انتخاب الواعظین)

حاج آقا - بنده این ماده که پیشنهاد شده است بکلی اسباب زحمت فوق العاده هم بجهت تجار و هم برای کارگذار و هم اسباب مشاجره بین تجار و کمیانی میدانم و دائم اسباب زحمت و دردسر مجلس شورای ملی و هیئت دولت خواهد بود چون یک میزان معین بطوریکه در نظر داشتیم و بجهت همان نظر کمیسیون بر گشت و میزان معینی مشخص نشده ازین جهت بنده یک پیشنهادی کرده ام خواهش میکنم آن پیشنهاد خوانده شود اگر آقای وزیر امور خارجه آن پیشنهاد را تصویب بکنند و قبول فرمایند که آن طور آن ماده بگذرد یعنی قرار کرایه حمل نفت را از لوله بنظر هیئت دولت واگذار کنیم باذقت و فرصتی که دارند مشغول مذاکره با کمیانی نوبل بشوند که یک میزان عادلانه بانجام و کمیانی قرار بدهند آنوقت یک میزان مشخصی است که تجار تسکین خودشان را میداند و بیجوقت اسباب منازعه و مراغه بین کمیانی و تجار داخله نخواهد شد البته میدانم چیزهایی که راجع بکارگذاری محلی میشود که طرف خارجه است آنطوریکه تجربه کرده ایم مقدر اسباب گفتگو میشود پس اگر یک قرار قاطعی داده شود یعنی هیئت دولت یک قرار قطعی بدهند که هم کمیانی و هم تجار تسکین خودشان را بدانند البته بهتر خواهد بود و اسباب شکایات تجار داخله نباشد بنده آنطور که پیشنهاد کرده ام گمان این است که اگر قبول بشود بهتر خواهد بود و اسباب دردسر برای دولت نخواهد شد و خواهش میکنم که پیشنهاد بنده خوانده شود.

(پیشنهاد حاج آقا راجع بماده ۶ بمبارت ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که ماده (۶) این طور نوشته شود -

قرار کرایه نفتی آرا که تجار داخله بطوسط لوله جاری میکنند دولت با کمیانی نوبل بطور عدالت و رعایت طرفین خواهند داد.

وزیر امور خارجه - بنده هم تصور میکنم که این پیشنهادی که آقای حاج آقا کرده اند زحمت و دردسرش کمتر است و هیئت دولت بهتر میتواند بوقت اجرا بگذارد حالا دیگر بسته برای نمایندگان محترم است.

نایب رئیس - قبول میفرمائید؟

وزیر امور خارجه - بله.

منتصر السلطان - در مسئله این ماده بنده هم یک پیشنهادی کرده ام و فرستاده ام به هیئت محترم رئیس عرض میکنم کلیه کرایه این نفت را بنده منکر هستم که ما فرار از ربا بگذاریم که دولت تسکینش را معین بکنند و امروز تکلیف نمایندگان ملت است که برای تسکین کرایه را معین کنند یا اینکه یک قرار بگذاریم که آن قرار اسباب آسایش تجار بشود یک ربع این لوله جریان نفتش راجع بتجار داخله است که اگر ما از یک ربع بگویم این لوله که جریان یک ربع نفتش راجع بتجار داخله است که در هر ساعتی چهارصد بوط نفت از او جاری میشود که در هر سال دو میلیون و هشتصد و هشتاد هزار بوط جریان این لوله میشود اگر روزی بیست ساعت کار بکنند پس این چیز کوچکی نیست اگر ما سهم تجار را یعنی یک ربع را حساب بکنیم در هر سال تقریباً ۲۲ هزار تومان باید کرایه بدهند در صورتیکه یازده هزار ذرع لوله کشیده میشود و ذریع دو تومان خرید لوله است ذریع یک تومان هم خرج بر میدارد تا کشیده میشود بنابر این چهل و پنج هزار تومان خرج این لوله است از روی همان کتابچه کارخانجات که آن لوله ها ساخته میشود آنوقت تاجر بیچاره های داخلی در سال باید بیست و دو هزار تومان کرایه بدهند پس چگونه نمایندگان که از طرف این ملت اینجا نشستند این را راجع بدهند چون بعضی ایراد میگیرند که در باب نفت ما تاجر زیادی نداریم بنده عرض نمیکند تجار عرض میکنند بکنند چگونه میشود ما که نمایندگان این ملت هستیم بیاییم آن بکنند و گرفتار و دچار بکنیم که برای چهل و پنج هزار تومان مخارج لوله که صدی چهار تصدی پنج فرع آن میشود و دو هزار تومان راجع تجارتی آن میشود و یا تصد تومان آن را تجار داخلی باید بدهند و یا تصد تومان بیست و دو هزار تومان بدهند بنده که بکنم نماینده هستم میگویم چگونه میتوانیم غریب مال آن بیچاره ها را بدل و بخشش بکنیم و دامن دامن بیخشم مال ملت را میگویم صرفه جوئی میشود از نفتی که میباید بدخله مملکت ما بله صرفه جوئی اول میشود که ما خودمان این کار را بکنیم نه اینکه بیایند از داخله مملکت ما از جریان این لوله فایده ها ببرند بنده میگویم در صورتیکه این فایده را میکنید ما نوعی قرار بگذاریم که تجار ایرانی باری پنجقران چهار قرار کرایه باید بدهد و آن

اندازه که عرض کردم چهل و پنجقران تومان مخارج لوله بشود آن اندازه در صورتیکه اجرت مستحقین اینکار و حق الارض این زمین را هم بدهد هیچوقت نمیشود این فکر را کرد که آیا این اندازه هم میشود تصدی کرد یا بکنند تاجر یا بجمعی از تجاریس در باب این لفظ میتوانستیم بگویم که مدال شد انحصارات یعنی میخواهیم بگوئیم که تاجر ایرانی مجبور است باری پنج قران کرایه بدهد و این پنج قران اضافه بر قسمت نفت او میشود و کمیانی اگر باری پنجشاهی کسر کرد از آن میزان خودش تمام تجار ایرانی در ب تجارتشان بسته میشود و ورشکست میشوند و میروند بی کار خودشان با اینکه باری پنج قران کرایه بدهد باری پنجشاهی بدهد بازم بنده میگویم که همان حال را دارد و انحصار است پس باید یک طرز و یک قراری در این کار در حضور وزرای محترم بگذاریم که اسباب خسارت برای اتباع داخله نشود. اگر ما بخواهیم رقابت بکنیم رقابت وقتی است که تاجر ایرانی مان تاجر هر دو یک مبلغ کرایه بدهند و برای آنها یک مبلغ تمام شود آنوقت اگر آن کمیانی یک شاهی ارزاتر بفروشد از آن تاجر نمی خورد و او ورشکست میشود اینرا میگویند رقابت تجارتی و صرفه او در چیست اهالی که فقط میخرند میروند در آن صورت بنده در این وکالت خود میتوانم برای بدم زیرا صرفه آن دو مقابل آن بیکارهایی که بیکار میشوند و آن تاجر که ورشکست میشود در جیب افراد میروند این صرفه میشود که او را رقابت مینامند اما آن شکلی را که عرض کردم او انحصار است یعنی مادانسته میگویم شما باری پنجقران باید بدهید و آن پنجقران را او باید ببرد آنش پیشنهادی کردم که ردهش حالام پیشنهاد کرده ام که یک ربع از این لوله که سهم تجار داخله است آن یک ربع را اشراکت بکنند یعنی سهامی چاپ بکنند معاون یک ربع از سهام را بتجار ایرانی بفروشد و شریک باشند یعنی بدهند و فقط خودشان را از آن یک ربع خودشان جاری بکنند و اخراجات سهم خودشان را هم بدهند پس حقاً بنده دوشکل عرض میکنم یک شکلی آن بود که بنده در جلسه سابق عرض کردم و ردهش و یک شکلی این است که پیشنهاد کرده ام و معتبر تر است و هیچ گفتگویی ندارد و اگر یک نظر دیگری بکنیم میبگفتیم یک کمیانی باین معظمی حق جریان یک ربع فقط را از تجار داخله هیچ کرایه نگردد شاید میگفتند فلانی زیاد میخواهد طرفداری تجار را بکند بنده عرض میکنم خوبست هیئت وزرا محترم این پیشنهاد را ملاحظه بکنند و با کمیانی مذاکره نمایند و قراری بدهند که تجار یک ربع سهم خودشان را با کمیانی شریک باشند و آن اخراجات را هم البته بوجب صورت و دفاتر بیکه دارد و سال بسال مینویسند البته خواهند داد بهر حال بنده اینرا پیشنهاد کرده ام و اگر همین ترتیب قرار بدهند ضرر ندارد چنانچه شنیدم از بعضی تجار داخله که کمیانی سابق بر این هم میل بشراکت با تجار ایرانی داشته است که شرکت بکنند.

افتخار الواعظین - این اعداد قریبه که آقای منتصر السلطان اینجا ذکر فرمودند اولاً متعجبم

این اعداد از روی چه ماخذ بود هیچ نفهمیدم ۴ هزار تومان خرج بکنند ۲۲ هزار تومان نیگیرند اینها را نفهمیدم عرض میکنم کمیسیون وقتی که وارد مذاکره این مسئله شد دید که واقعا این مسئله خارج از عدالت است که بگویند تجار داخله که حق یک ربع فقط دارند یعنی اگر کمیانی در سال صد هزار بوط فقط برای خودش وارد میکنند تجار داخلی حق داشته باشند که ۲۵ هزار بوط از برای خودشان فقط وارد بکنند و اما در کرایه اگر بخواهیم آن کرایه که در زمستان و تابستان بکاری و لتکجی و کرجی بان میدهند بنده این مسئله است که خارج از عدالت و انصاف است بجهت اینکه در تابستان آقایانی که اطلاع دارند از شرت الی بیره بازار کرایه پشمالی میشود سی شاهی دو هزار ولی در زمستان بواسطه بارندگی و خرابی راه کرایه پشمال هفت هزار هشت هزار شده است و مکرر اتفاق افتاده است که بوط فقط درین راه شکسته و قنهای اور ریخته و حالا با آنها بگویند کرایه مال گرانست و فقط شایرا بیچاره - خاله جریان داده اند باید یک تومان مطابق قیمت کرجی و مال کرایه بدهید چون با هیچ قانونی این موافقت ندارد این بود که کمیسیون قبول نکرد و از طرف بعضی از نمایندگان محترم یک پیشنهادی شد و وزیر امور خارجه هم قبول فرمودند و بنده هم نکته آنرا عرض کنم برای که ما من این مسئله و قبول کردن این مطلب بهتر از این شکل نمیتوانم قرارداد عرض خیلی فرق است کرایه لوله و کرایه مکاری البته این اشخاص که فقط خودشان را با لوله جریان داده اند فرق است با مکاری ولی کرایه لوله همیشه یک شکل ثابتی خواهد ماند چرا بجهت اینکه این سالم میرسد هستند دیگران از اتباع خارجه که خواستار همین اجازه هستند برای رقابت با کمیانی که تجارت خودشان را در مقابل کمیانی حفظ کنند و معدوم نشوند آنها هم حاضر شده اند که اجازه بگیرند و لوله بکشند و اگر شایر امشب قیمت کرایه را یک قیمت معینی قطع کردید ششماه یک سال برای تجار خارجه مادامیکه لوله منحصر به همین یک لوله است قائده و بهره دارد ولی اگر رشته های لوله دو تا یا سه تا باشند آنوقت تجارت فقط فروش اتباع داخله با خارجه مثل اینکه حالا در صد اجازه گرفتن هستند لوله بکشند اگر اجازه گرفتند لوله کشیدند قهراً کرایه ارزان تر میشود حالا اگر امشب شایر کرایه را یک قیمت معینی کسردید آنوقت چهارده سال دیگر کرایه گران خواهد بود و چهارده سال کرایه گران را بنده اینجا نمیتوانم تحمیل کنم بر تجار داخله این است که قرار داده ایم که نماینده کمیانی نوبل هم حاضر بشود و قرار کرایه را با کارگذاری و تجار بدهد بطوریکه صرفه آنها هم رعایت شده باشد ارزان تر میشود حالا نماینده آقای منتصر السلطان از روی قطع و اطلاعات صحیح میفرمایند و با تجار داخله صحبت کرده اند و آنها حاضر هستند که با کمیانی شرکت کنند یا منبای صحیحی ندارد بنده گمان میکنم که اگر آن ها حاضر باشند شرکت بکنند کمیانی نوبل حاضر است که با آنها شرکت بکند و آقای وزیر امور خارجه هم حاضر است که با کمیانی مذاکره کنند

که آنها شرکت کنند و یک ربع فقط خودشان را از یک ربع سهمی خودشان جریان بدهند

نایب رئیس - رای بگیریم.

افتخار الواعظین - بکرتبه دیگر آن پیشنهاد خواننده شود (مجدداً پیشنهاد کمیسیون قرائت گردید)

حاج آقا - پیشنهاد بنده ششماه به ششماه نداشت.

وزیر امور خارجه - فرق نیست بنده گمان میکنم موعدش را برای بعد بگذارند بهتر است (پیشنهاد آقای منتصر السلطان بمبارت ذیل قرائت شد)

این بنده در خصوص کرایه فقط ماده ذیل را پیشنهاد میکنم).

ماده - چون یک ربع فقط باید بجهت تجار داخله از لوله جاری باشد لهذا کمیانی و بل باید معادل یک ربع از مخارج لوله کشی را سهم شرکت به تجار داخلی ایران بفروشد.

مهرز الممالک - کلیه این پیشنهاد در یک موضوع دیگرست و این ماده در یک موضوع دیگری مثلا بنده هیچ تکلیف خودم را نمیدانم که در باب پیشنهاد آقای منتصر السلطان چیست این خیلی پیشنهاد خوبی است ولی شرایطی دارد که باید دید آن شرایط موجود است یا خیر اما اگر فقط بقیام و قعود بنده مقصود حاصل میشود حاضریم که همیشه قیام و قعود بکنم لکن باید دانست که با یک قیام و قعودی از نمایندگان توسط یک پیشنهادی میتوانیم او را بموقع اجرا بگذاریم یا نه و اما بیینیم یک تجاری هستند که سهام این لوله را بفروشد پول بدهند در مقابلش یا نه شرط دیگرش اینکه باید دید که آیا کمیانی نوبل قبول میکنند و حاضر میشود که یک ربع از سهام خودشان را بفروشد بتجار داخلی یا نه مثل اینکه در موردی که با یصد هزار تومان بدهیم یک نماینده پیشنهاد میکند که در عرض صد هزار تومان بدهیم خیر بنده حاضریم سالی یک تومان بدهم البته این خیلی خوبست لکن باید دانست که آن طرف هم قبول میکنند یا نه با این ترتیب این پیشنهاد را بنده خیلی قابل توجه میدانم یک ربع که زیاد نیست باید سه ربع آن دست تجار داخله باشد ولی حقیقه نمیدانم این را باین که بنده میدانم از میان خواهد رفت و فقط رای خواهد بود یا یک موضوع خارجی پیدا خواهد کرد بالاخره ممکن است این جا آن چیزیکه مذاکره میشود با قرارداد راجع بکرایه فقط است ممکن است باز هم در صورتیکه شریک باشند یک ربع نفتش هم متعلق بن باشد آنوقت اگر یک نفر از تجار داخلی بخواهد یک نفتی جریان دهد بچه نسبت و بچه تناسب این قیمت را دریافت خواهند کرد و انگهی ممکن است بعضی از تجار داخلی باشند که بخواهند شراکت بکنند هم تجارت نفت فروش که شراکت نخواهند کرد و بعکس شاید بعضی از تجار داخلی باشند فقط فروش هم نباشند و هیچ این کار را نکنند بعقیده بنده این مطلب خیلی خوبست ولی مسئله پیشنهاد آقای منتصر السلطان را خوب است امشب دولت تقاضا بکند که یک استمراج از تجار داخله و اهل محل بکنند اگر در کلیات رای گرفته

باشند و اگر چه در مواد هم داخل شده باشند اگر نباشد که کمیانی نوبل یک ربع از سهام را بفروشد و تجار داخلی هم مایل باشند آن وقت میخرند کمیکه جلوش را نکرده است.

وزیر امور خارجه - در باب پیشنهاد آقای منتصر السلطان خواستم عرض کنم اگر از باب سهمی است که ایشان میفرمایند چهل و پنجقران تومان خرج تمديد لوله بکنند و سالی هشت هزار تومان فایده بردارید خیلی ممکن است تجار زیادی بیایند هر کدام یک لوله بکشند و چهل و پنج هزار تومان خرج بکنند و در سال بیست و دو هزار تومان فایده ببرند و اول کمیکه اینکار را میکند خود بنده هستم ایشان یک لوله برای بنده بکشند و در سالی بیست و دو هزار تومان فایده ببنده بدهند استدعا دارم که زودتر رای بگیرند.

منتصر السلطان - هر یک نماینده که کمیانی اظهار میدارد نباید نماینده دیگری ایراد بگیرد چه بکنم بدقیقتان یک علمی را بنده میدانم و یک چیزی را ایشان میدانند آنچه چیزی را که من میدانم شاید ایشان چهل سال دیگر هم ندانند و آنچه چیزی را که من میدانم شاید بندهم چهل سال دیگر ندانم اما در باب مسئله راجع بلوله که آقای وزیر امور خارجه فرمودند اگر میشود پول میدهم بنده که برای ایشان لوله بکشم آن مسئله لوله با این لوله فرق دارد اگر شایر یک لوله خارجی بخواهد بکشید با لوله اینکه این کمیانی نوبل دارد که ده معدن فقط شخصی غیر از معدن دیگری است که با اجازه داده اند هیچ ممکن نیست لوله های دیگران با رقابت دارند میدانند که ممکن نیست لوله های دیگری در پهلوی او بگذارند که نیست و ناپود و گدا شوند پس این فرمایش را بنده نمیتوانم بگویم گویا از راه عدم اطلاع است و آن یک ربع را که ایراد گرفتند همان طوریکه آقای مهرز الممالک گفته اند درست است ولی اینرا من راجع بتجار نفت فروش عرض کردم که آن یک ربع باید کرایه بدهند آن یک ربع را در قسمت خودشان بوی بدهند و دیگر از برای حمل نفت احتیاج بکرایه دادن نباشند بنده بشما عرض میکنم در یک جلسه بانجام معتبر این مملکت مذاکره نمودم و گفتند حاضر هستیم که برای این یک ربع سهام را اساعه بدهیم بکمیانی و یک ربع خودمان را شریک باشیم اگر ایرادی میفرمایند کوبول این پول است دیگر چرا آن ایراد را آقای مهرز الممالک میکنند که شاید کمیانی نوبل حاضر نباشد مگر ما مجبور هستیم که این اجازه را با او بدهیم اگر او حاضر نمیشود ما هم اجازه نمیدهم اگر بخواهند تجار حاضر هستند که یک ربع فقط خودشان را در سهم خودشان بیاورند ولی پول مسئله خارجی است و ممکن نیست دیگران

چون نوبل بزرگترین کمیانیهای نفت است

مهرز الممالک - بنده دوباره تکرار میکنم هر ارض خودم را اینجا چنان مسئله است که هیچ موط یک دیگر نیست ممکن است یک عده تجار فقط فروش داخلی باشند شرکت بکنند و ممکن است یک قسمتی شریک باشند که فقط فروش داخلی نباشند

و شراکت میکنند آخر این سه قسمت دارد و این مطلبی که در اینجا مذاکره میشود مربوط باینها نیست فرض بفرمایید بنده یک نفر تاجر فقط فروش و جزو آن تجاری که حاضرند پول بدهند و شرکت نکنند نیست مطابق آن ماده که گذشته است بنده حق دارم که با آن لوله فقط وارد کنم تکلیف بنده چه چیز است وقتیکه بنده فقط خودم را حمل بکنم و میل ندارم شراکت کنم چه باید بکنم بنده جزء تاجر بزرگ هم نیستم و فقط هم میخرم وارد میکنم باید بدانم که بچه قسم پول باینها بدهم این یک مسئله علیحده است اینها را هیچ نباید بهم مخلوط کرد و آن پیشنهاد آقای حاج آقا را که آقای وزیر امور خارجه قبول کردند آن راجع است بطرز حل فقط یعنی آن یک ربع فقط که اعم از اینکه مال شراکه باشد یا غیر شراکه هیچ منافات ندارد آن پیشنهاد آقای منتصر السلطان را بنده هیچ مخالف نیستم و کاش سه ربهش مال تاجر داخله باشد اگر حقیقه یک چنین تجاری هستند همیشه با مواظبت هیئت دولت بروند و زراء را به بینند و قرارش را بدهند این محتاج بمذاکره در این جانبست و هیچ اشکال ندارد ولی کلیه یک مسئله است که حتماً باید باشد هر کسی سرمایه دار کمیانی نوبل است چه لوله داشته باشد چه نداشته باشد آن سرمایه خودش نوبل است که همیشه آن طرف مقابل خودش را میتوان از بین در بکنند اگر تاجر ماسرمايه ندارند آن یک بدبختی علاج ناپذیر است دیگر اینکه دید پول پیدا کنند علاجش همان پول است

نایب رئیس - پیشنهاد آقای منتصر السلطان دومرتبه خوانده میشود و رأی میگیریم (مجدداً) پیشنهاد مزبور قرائت شد هر يك از آقایان که پیشنهاد آقای منتصر السلطان را قابل توجه میدانند قیام نمایند (چند نفر قیام کردند)

نایب رئیس - قابل توجه نشد رأی می گیریم باصل ماده دو مرتبه خوانده میشود (مجدداً) ماده ششم قرائت شد هر يك از آقایان ماده ۶ را تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام کردند)

نایب رئیس با کثرت ۳۷ رأی از ۶۶ نفر نمایندگان حاضر تصویب شد حالا مذاکره در کلیات است سه ماده آقای ادیب التجار پیشنهاد کرده اند خوانده میشود ببارت ذیل قرائت شد بنده پیشنهاد میکنم که این ماده الحاقی اضافه شود

ماده ۱۱ هر يك از موادی محل اختلاف واقع شود تقسیم آن ماده یا مجلس شورای ملی است (۲) بنده بنی این پیشنهاد ذیل را تقدیم می نمایم که بعنوان ماده ۱۲ ضمیمه ماده سابقه شود

ماده ۱۲ اگر کمیانی برادران نوبل از یکی از مواد مرقومه تخطی و تخلف نماید این اجازه نامه باطل و از درجه اعتبار ساقط است

(۳) بنده پیشنهاد میکنم ماده ذیل بعنوان ماده ۱۳ ضمیمه شود

ماده ۱۳ اگر تا ششماه از تاریخ امضاء این اجازه نامه کمیانی نوبل شروع بکشیدن لوله نمایند این اجازه نامه از درجه اعتبار ساقط است

نایب رئیس - آقای وزیر امور خارجه در این باب چه میفرماید

وزیر امور خارجه - هیچکدام اینها را بنده قابل قبول نمیدانم

ادیب التجار - اما ماده ۱۱ که مسئله تفسیر است یعنی يك ماده از این مواد محل اختلاف واقع بشود مابین کمیانی و دولت تفسیر او یا مجلس شورا است استعجاب نفرمایند آقایان نمایندگان خیلی از این اشکالات را دچار شده ایم و بر سر يك کلمه اختلافات و تلبذرت به جهت اولیای دولت شده است که اگر یکی از این مواد محل اختلاف بشود مجلس شورای که رأی بدهد این رأی قاطع باشد بجهت تفسیر آن مطلبی که در او شبیه بود اما در باب ماده ۱۲ که کمیانی نوبل اگر تخطی از یکی از این مواد بکند این اجازه نامه باطل است نمیدانم يك وقتی ممکن است در یکی از این مواد تخطی بکنند بامکن نیست خیلی ممکن است که تخطی بکنند آن وقت باید این اجازه نامه باطل باشد وسیله دیگری که بعنوان ماده ۱۳ تقدیم کرد اینست که اگر ۶ ماه دیگر شروع بکار نکند این اجازه نامه باطل است شاید این اجازه نامه را گرفت و رفت بیست سال ده سال عقب انداخت اشکالات فراهم آورد در هر صورت بنده این ۳ ماده را تقدیم کرده ام و موکول برای مجلس است

ملی برای اینست که نماینده باید منافع دولت و ملت را منظور بدارد عرض میکنم بنده هر چه در این لایحه نظر میکنم - زیرا اینکه فقط يك حق حمالی برای ما باقی ممانده چیز دیگر نیست ما باید هر سه يك مقدار پول بخارجه بدهیم يك حمالی که از آنجا باینجا میگردان برای ما بوده است حالا آنهم نیست باید در صدور بیست هزار تومان يك بیست هزار تومان هم برای حمل و نقل بخارجه بدهیم و الا دیگر هیچ منافی برای مسکنت و ملت منظور نیست و ما باید منافع خودمان را اینجا منظور بداریم بنده يك شرطی در اینجا می بینم که يك اندازه مضرات

افتخار الواعظین - اما ماده پیشنهاد ادیب التجار را عرض میکنم که مواد این اجازه نامه قانون اساسی نیست که محتاج باشد بتفسیر مجلس شورای ملی مواد دست فاسی و همه کس میتوان فهمید و اما ماده ۱۲ که اگر کمیانی از این شرایط بخواهد تخطی نماید این اجازه نامه باطل خواهد بود بنده میتوانم از طرف کمیسیون قبول بکنم لکن آقای وزیر امور خارجه باید قبول بکنند اما ماده ۱۳ که اگر ۶ ماه از تاریخ انتشار این اجازه نامه بگذرد و شروع بکشیدن لوله ننمایند این اجازه نامه باطل و از درجه اعتبار ساقط است بنده با ایشان قول میدهم که هینقدر که از مجلس شورای ملی گذشته کمیانی برای منافع خودش فوراً مشغول کشیدن لوله میشود

نایب رئیس رأی میگیریم بماده ۱۱ پیشنهاد آقای ادیب التجار آقایانیکه قابل توجه میدانند قیام نمایند کسی قیام نکرد (رأی میگیریم در ماده پیشنهاد آقای ادیب التجار هر يك از آقایان این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام نمایند (هشش نفر قیام کردند)

نایب رئیس - قابل توجه نشد ماده ۱۳

داشته باشیم این برای این است که عرض میکنم برای ماهیچ فایده ندارد و ما هم آزادیم تنقید بکنیم این را يك تجاری کرد ما اجازه بخواهیم و ما صاحب میکنم و باید تنقید بکنیم ما که يك ماده وارد میکنیم اهیتی نخواهد داشت بجهت اینکه با ما محتاج باو نیستیم

معزز الملک - البته هر لایحه که بمجلس شورای ملی میآید نمایندگان محترم کاملاً مختارند در این که آن را قبول بدارند یا نه بکنند این چیزی نیست که محتاج بذکر باشد و اینهم يك امتیاز یعنی يك اجازه است که این شخص بواسطه اینکه منفعت او در اینست از هیئت دولت تقاضا کرده است هیئت دولت هم بمجلس شورای ملی پیشنهاد کرده است حالا اگر چه نمایندگان محترم در رد یا قبول مختارند ولی رد کردن باید يك جهتی داشته باشد و الا اینکه من میل ندارم و بدون جهت رد میکنم که نمیشود هر وقت يك کسی يك چیزی وارد میکند باید از روی يك جهتی باشد ممکن است بعضی امور و بعضی تأسیسات دردنا باشد که اسباب ترقی باشد یکی از آنها همین چیز است که الان در مذاکره و مباحثه آن هستیم و کلیه این يك قاعده عمومی است که زنده عالم وزندگی تمام نوع بشر یافت کرده است که از این قبیل (آنتریزها) و اقدامات و تأسیسات تجاری هیچ چیز نباید گرفت و با شرایط خوب ضرری ندارد اگر هم چیزی در آن متصور شود مربوط است بشرايط آن پس نمیشود گفت که فلان چیز چون يك یوز رستی از ثابت آن بدانند بعد بدست در صورتیکه خیلی ممکن است که از آنجا اینک با یول میدهند ضرر ما باشد این از آن حیث و اما از حیث شرایط که تمام آنجا اینک ممکن است يك ضرری از آنها متصور بشود که از آن جلوگیری شده است پس باینجهت از خود يك تأسیس تجاری از قبیل کشیدن لوله هیچ مضایقه نباید داشت برای اینکه يك ضرری از آن عاید نمیشود و چنانکه آقای وزیر امور خارجه فرمودند چیزهاییکه در تأسیسات تجاری محسوب میشوند و تجارت را ترویج مینمایند همچو نیست که مستقیماً يك نفی بدولت برسانند بلکه در تمام دول که میخواهند تجارت خودشان را ترقی بدهند اعم از اینکه راه آهن یا چیزهایی دیگر باشد (سریست) میدهند و همیشه اعانه میدهند برای چه میدهند بوانه که بستند برای این میدهند که این قسم تأسیسات يك منافع غیر مستقیم برای آنها دارد علاوه بر این در این يك منفعت بزرگی برای آن کسانی که استعمال میکنند هست و آن اوزان شدن مال التجاره است که باینجهت بنده بکلی مخالفم با آقای دکتر حاج رضاخان که فرمودند سابقاً اگر يكصد هزار تومان برای این مال التجاره بخارجه میدادیم حالا حتماً يكصد و بیست هزار تومان خواهیم داد برای اینکه بنده خیال میکنم که برعکس باشد و سابقاً اگر صد هزار تومان نمیدادیم حالا هشتاد هزار خواهیم داد برای اینکه باندازه که کاز کشیدن این لوله مقدار فقط زیاد میشود و مقابل آن از قیمتش کاسته خواهد شد و همچنین سابق بر این هر خرواری چهار تومان از سه چهار فرسخی بابل وارد میکردند حالا چون لوله است تفاوت میکند و کمتر میشود و چون راه حمل آسان میشود لابد اوزانتر وارد خواهند شد و اما اینکه فرمودند ما برای

وزیر امور خارجه - بنده خواستم همین قدر عرض کنم که چیزهاییکه اسباب نفع عمومی است لازم نیست که يك فایده هم بدولت بدهد چون ایشان راه آهن را مثل زنده بنده هم آن را عرض میکنم که ممکن است برای راه آهن يك ضرری بدهد برای راه آهن و این در بعضی جاها معمول است که علاوه که دولت چیزی نمیگیرد و يك ضرری هم برای راه آهن میدهد

حاج دکتر رضا خان - بنده این عرایض که در شور کلی کردم مکرر نخواهم کرد عرض میکنم باید دانست هر وقت بین کسیکه اجازه نخواهد محتاج باشد و آن کسیکه میخواهم باو اجازه بدهم باید این را قیاساً قیاساً بکنند بنده از این لایحه هم چیزی فهمم که آن کسانی که با محتاج خواهند بود که از ما اجازه میخواهند نه آنکه ما بخواهیم با آنها اجازه بدهیم باین متلی که آقای معزز الملک زندناز برای گریه این خیلی بی متناهی است هزار تومان مواجب بگیرد ما میخواهیم يك تومان بگیرد این خیلی بی متناهی است بجهت اینکه اواز ما اجازه میخواهد بول ملکی است هر کس طالب اواز است و اجازه بخواهد در این صورت البته باید يك حقی برای دولت منظور بدارند اینست که بنده طاهر این لایحه را چنان احساس بکنم که منافع کسانی است که اینرا بمجلس فرستاده است و اجازه میخواهد از دولت اگر نماینده اینجا مخالفت بکند و هیچ صرفه هم ندارد این جهت استدعا میکنم از آقای وزیر امور خارجه که بلکه بتوانند اسباب رفاه عامه را فراهم بیاورند و سعی ما هم از این راه است و البته هرگز ما نمیخواهیم که يك ضدیتی با هم

خارجه حمالی میکنم این هیچ مربوط باین مسئله نیست هر ملکیتی که معاوضه مال التجاره است یعنی مال التجاره که خارج میکنند کمتر از مال التجاره ملکیتی شد که وارد میکنند و او محتاج است بمال التجاره او باید از خودش يك چیزی روی آن بگذارد اینرا هیچ نمیشود منکر شد و در تمام عالم همین ترتیب است و اگر ملاحظه بکنند به بعضی از مالک خواهند دید که همین طور است مثلاً پول انگلستان برای بعضی چیزها مجبوراً بجای دیگر میرود این مسئله هم مسلم است و اگر ما میخواهیم حمالی خارج نباشیم ربطی بلوله ندارد باید يك کاری بکنیم که مال التجاره ما که خارج میشود با آن چیزیکه وارد میشود تکافو بکند و الا حمالی مال التجاره خارج را نباید منافع يك تأسیس تجاری شمرد در جلسه گذشته که یکی از نمایندگان گفتند که یکی از ضررهای مخصوص اینکار اینست مالیات نواقل از بین میرود و بالاخره اصرار دارند که بدانند چه منفعتی اینکار برای دولت دارد بنده همین قدر عرض میکنم که چون بواسطه لوله کشیدن ورود فقط زیاد میشود تفاوتی کاز این راه از بابات حقوق گمرک بدولت میرسد تصور میکنم باندازه مالیات نواقل بلکه بیشتر بشود و این يك منفعت محسوس است از برای کسانی که طالب بوده اند بدانند و الا تأسیسات تجاری خودشان يك منفعت غیر مستقیم را برای ملکیت تهیه می کنند و هیچ ضرری ندارد

کاشف - بنده می خواهم مکرر بکنم حرفهایی را که سابق گفته شده است برای اینکه مخالفین بنده هم همانها را خواهند گفت که گفته اند الا اینکه این فرمایشاتی را که آقای معزز الملک فرمودند و محسناتی که برای اینکار شمرند تصدیق نمیکنم در صورتی که بکس میشد یعنی يك همچو لوله از داخل ملکیت بخارج کشیده میشد آنوقت آن فرمایشات ایشان موقع داشت نه اینکه از خارج ملکیت بداخل لوله بکشند مخالف بنده مختصراً همین است

حاج وکیل الزاریا - بنده برای اینکه يك مطلبی را جواب داده باشم عرض میکنم که الان هم يك لوله هست در جنوب که بیرون میرود و این یکی در شمال وارد میشود ولی با حرف نمیشود کار را درست کرد و تجارت را ترویج نمیشود و ادو شما وقتی میتواند با آنها رقابت بکنند که همه چیزتان مثل آنها باشد و اما اینجا گفته شد که این با حال حالیه ما نافع است یا خیر بنده عرض میکنم آنچه که در اینجا گفته میشود برای حال حالیه ملکیت است و فقط هم که از باد کوبه وارد میشد يك تفاوتی که متوجه او میشد تحمیل بر این مملکت بود و این مهمترین عایداتی است برای دولت و دولت هیچ عایدی هم از این ندارد که عایدات را زیاد بکنند تا اینکه يك مالیاتی مستقیم یا غیر مستقیم بتواند از آن راه بگیرد و اینکه گفته شد این خوب محسوس نیست بنده از جوابهایی که در مجلس گفته شده است جواب ایشان را عرض میکنم برای اینکه بالوله فقط وارد میکنند و دیگران با یابو و قاطر اگر بنا بود يك قیمت بفرشند که دیگر رقابتی باقی نماند برای اینکه این یکبار فقط را میدهد ۱۲ تومان و تاجر

داخله باید چهارده تومان یا پانزده تومان بدهد پس بایستی فهمید که این تفاوت ۱۲ یا ۱۵ هم باز بکسب این ملکیت خواهد رفت حالا اگر يك تجاری نتواند با اورقابت بکند و ترک تجارت فقط بکند این بواسطه قصور سرمایه است در صورتیکه این یکی از آن کوچکتزین تجارتهاست که همه کس هم راغب باین نیست اما يك چیزی که در نظر بنده است و عرض نکردم و لازم است که آنرا در نظر بگیرم اینست که این مال که مالیت دارد در این مسافت تلف میشد یعنی میسکت یا بدربار فرو میرفت و عجله بواسطه این لوله آن ضرر و خطری که باینکار متوجه بود رفع میشود و برای تجارت هم این يك چیز خیلی مهمی است که آن کسانی که تجارت کرده اند خوب میدانند که از این قسم اتفاقات بتاجر يك تجاری ضرر وارد میشود و رفع آنها اسباب زیادی و فراوانی آن میشود و بنده با کمال جرئت منتظرم که این پیشنهادها و تجارتها همیشه بشود و عموم خانواده بشر در هر جا هستند این نمای مرا بشوند و با سرعت هر چه تمام تر از تمام دنیا هر کس مایل به تجارت در این ملکیت است بیاید و برای تروت این ملکیت سعی بکنند

نایب رئیس - رأی گرفته میشود در کلیات این ده ماده با آن اصلاحاتی که شد و آقای وزیر امور خارجه قبول نمودند باور اوراق چون از طرف پنج نفر از نمایندگان تقاضا شده است که باور قرائت گرفته شود و از این جهت باور قرائت خواهیم گرفت آقایان این اجازه نامه را که متضمن ده ماده است تصویب میکنند و رقه سفید داد آقایان که تصویب نمیکنند و رقه آبی (اوراق رأی اخذ شده آقای میرزا رضا خان بقرار ذیل احصاء نمود)

ورقه سفید ۳۱ ورقه آبی ۲۱

نایب رئیس - بلا تکلیف ماند

معزز الملک - اگر چه وقت گذشته است و نمایندگان محترم خسته شده اند ولی بلا تکلیف مانن این لایحه بقیه بنده برای این بوده است که آنها اینک یکی از دو طرف رد یا قبول رأی بدهند از اینجهت عقیده بنده اینست که دومرتبه مقادری مذاکره بشود تا رأی بگیرد که تکلیف این لایحه معلوم شود

سالمان میرزا - اولاً خیلی از شب گذشته است و ثانیاً این چیزی نیست که ممکن باشد دومرتبه در این جلسه در آن مذاکره بشود بجهت اینکه میدانم از تجدید مذاکرات چیزی بر اطلاعات ما افزوده نخواهد شد و باین جهت هم بود که بنده ثانیاً اظهار مخالفت خودم را نکردم برای اینکه میدانم همان چیزهاییکه در جواب بنده گفته شده بود تکرار خواهد شد و حالا اگر بخواهیم دوباره در این مذاکره بکنیم میدانم چه چیز تازه خواهیم گفت و مخالفین ما چه جواب تازه خواهند داد بلکه همان چیزهاییکه در این دو جلسه گفته شده است از طرف موافقین و مخالفین تکرار خواهد شد و آنها اینک بفرمایش آقای معزز الملک امتناع کردند متقاعد نخواهند شد که یکی از دو طرف رأی بدهند و این هم يك چیز غریبی خواهد بود که نه سابقه داشته است و نه مطابق

طرف آقای بهجت وبکی از طرف آقای لواءالدوله خوانده میشود اول از طرف آقای بهجت بمضمون ذیل قرائت شد.

بنده پیشنهاد میکنم ماده اول اینطور نوشته شود (۱) - مدرسه ابتدائی در ایران تأسیس میشود پنج مدرسه برای طهران و چهار مدرسه دیگر برای سراسر ایالات تبریز - مشهد - کرمان - شیراز الی آخر ماده .

دوم از طرف آقای لواءالدوله ببارت ذیل قرائت شد :

بنده پیشنهاد میکنم که اضافه بر ه مدرسه ابتدائی در طهران ه مدرسه دیگر ذیل تأسیس شود مشهد - تبریز - شیراز - اصفهان - کرمان

رئیس - آقای بهجت توضیحی که دیگر ندارید باید رای بگیریم .

بهجت - چون اصلاحی است در ماده اول باورقه رای بگیریم .

رئیس - بوجوب کدام ماده نظامنامه چنین چیزی در نظامنامه نیست - رای میگیریم در قابل توجه بودن اصلاح آقای بهجت آقایانیکه قابل توجه میدانند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند) .

رئیس - با اکثریت قابل توجه شد .

لواءالدوله - پیشنهاد بنده را هم رای بگیریم رئیس - پیشنهاد آقای بهجت کفول شد دیگر ما شمارا نبیند و در رای گرفت .

لواءالدوله - مال بنده اصفهان هم اضافه است .

رئیس - دوم تبه خوانده میشود و رای میگیریم (مجدداً پیشنهاد لواءالدوله قرائت شد) .

رئیس - توضیحی دارید .

لواءالدوله - عرض کنم آن عبارتیرا که آقای بهجت عنوان فرمودند صحیح است ولی اصفهان را از نقطه نظر دور گرفتن تأسیس مدرسه در اصفهان مسلم است که از تبریز و فارس و خراسان و کرمان بواسطه دارالعلمیش مشروع تر است بواسطه اینکه علماء ما اغلب از اصفهان بیرون میآیند اصفهان را اگر بخوایم از نقطه نظر مشهد و طهران بگیریم در واقع خیلی بی انصافی است بجهة اینکه هم خیلی عالیشان بیشتر است و هم دارالعلم است از این جهت بنده اینرا پیشنهاد کردم .

رئیس - رای میگیریم باصلاح آقای لواءالدوله آقایانیکه قابل توجه میدانند قیام نمایند (عده قلیلی قیام نمودند) .

رئیس - قابل توجه نشد - بملاحظه اینکه اصلاح آقای بهجت امروز پیشنهاد شده است و چند روز قبل پیشنهاد شده است حالا میتوانیم رای قطعی در او بگیریم این است که ماده اول بضمیمه آن پیشنهاد خوانده میشود و رای میگیریم .

ماده اول - اصلاح آقای بهجت ببارت ذیل قرائت گردید .

ماده اول - پنج مدرسه ابتدائی در طهران و چهار مدرسه دیگر در ایالات برای سراسر تأسیس میشود که هر يك دارای شش کلاس باشد و مخارج

هر يك در ماه دوست و پنجاه تومان خواهد بود که تمام آنرا دولت میپردازد .

حاجز الممالک - این پیشنهاد آقای بهجت امروز در کمیسیون مطرح شد مبلغ مدارس تهران را معین کرده است و این شامل مدارس ایالات نخواهد شد .

رئیس - دیگر مذاکره نمیشود بجهت اینکه پیشنهاد ایشان قابل توجه شده است .

حاجز الممالک - این مبلغ شامل مدارس ایالات نخواهد شد .

رئیس - او را باید اضافه کرد دوم تبه قرائت می شود .

(مجدداً پیشنهاد مزبور قرائت شد)

بهجت - در پیشنهاد خود عرضی دارم .

رئیس - بفرمائید .

بهجت - بنده پیشنهادم راجع بتأسیس است و مخارج مدارس در ولایات به دوست و پنجاه تومان نمیرسد لذا اینطور خواهد شد که دوست و پنجاه تومان در طهران و در ولایات یکصد و پنجاه تومان باشد .

رئیس - بنویسید و بفرستید عجلاناً در ماده دوم مذاکره نمیشود .

(ماده دوم بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده ۲ - در کابه کلاس های مدارس ابتدائی دولتی سراسر نظر بحال فقراء نصف از شاگردان مجانی و نصف دیگر بااجرت مختصری که در ماده سوم مذکور است قبول میشوند .

رئیس - در ماده دوم مخالفی نیست ؟

هشترودی - اینجا در لایحه پنج مدرسه ابتدائی نوشته شده است ولی در این ماده دوم مینویسد کلیه کلاس های مدارس ابتدائی دولتی از این کلیه مدارس ابتدائی دولتی معلوم میشود که غیر از این پنج مدرسه مدرسه دیگر هم هست بنده چون نمیدانم میخواهم بی رسم که بدانم کلیه مدارس ابتدائی منحصر باین پنج مدرسه است یا راجع بدیگری هم هست .

رئیس - در این پنج مدرسه بیرون میآیند اصفهان را اگر بخوایم از نقطه نظر مشهد و طهران بگیریم در واقع خیلی بی انصافی است بجهة اینکه هم خیلی عالیشان بیشتر است و هم دارالعلم است از این جهت بنده اینرا پیشنهاد کردم .

رئیس - رای میگیریم باصلاح آقای لواءالدوله آقایانیکه قابل توجه میدانند قیام نمایند (عده قلیلی قیام نمودند) .

رئیس - قابل توجه نشد - بملاحظه اینکه اصلاح آقای بهجت امروز پیشنهاد شده است و چند روز قبل پیشنهاد شده است حالا میتوانیم رای قطعی در او بگیریم این است که ماده اول بضمیمه آن پیشنهاد خوانده میشود و رای میگیریم .

ماده اول - اصلاح آقای بهجت ببارت ذیل قرائت گردید .

ماده اول - پنج مدرسه ابتدائی در طهران و چهار مدرسه دیگر در ایالات برای سراسر تأسیس میشود که هر يك دارای شش کلاس باشد و مخارج

هر يك در ماه دوست و پنجاه تومان خواهد بود که تمام آنرا دولت میپردازد .

حاجز الممالک - این پیشنهاد آقای بهجت امروز در کمیسیون مطرح شد مبلغ مدارس تهران را معین کرده است و این شامل مدارس ایالات نخواهد شد .

رئیس - دیگر مذاکره نمیشود بجهت اینکه پیشنهاد ایشان قابل توجه شده است .

حاجز الممالک - این مبلغ شامل مدارس ایالات نخواهد شد .

رئیس - او را باید اضافه کرد دوم تبه قرائت می شود .

(مجدداً پیشنهاد مزبور قرائت شد)

بهجت - در پیشنهاد خود عرضی دارم .

رئیس - بفرمائید .

بهجت - بنده پیشنهادم راجع بتأسیس است و مخارج مدارس در ولایات به دوست و پنجاه تومان نمیرسد لذا اینطور خواهد شد که دوست و پنجاه تومان در طهران و در ولایات یکصد و پنجاه تومان باشد .

رئیس - بنویسید و بفرستید عجلاناً در ماده دوم مذاکره نمیشود .

(ماده دوم بمضمون ذیل قرائت شد)

معارف و کمیسیون معارف و شورای معارف خیلی قابل توجه بود و اهمیت داشت چون اگر همه مدارس مجانی باشد با این پولی که عجلاناً دولت میدهد نمی شود همه را مجانی کرد دولت يك پولی میدهد به جهت این پنج مدرسه و شاید يك عده هم قریب دوست سیصد نفر شاگرد مجانی تحصیل کنند و اگر همه مجانی باشند در مدارس توسعه پیدا نخواهد شد نظر کمیسیون در این شد يك مخارجی که عجلاناً دولت میدهد نصف شاگردان مجانی باشند و نصف پول بدهند زیرا جماعتی هستند که نباید مجانی باشند آن ها استطاعت دارند باید پول بدهند و آن پول در يك صندوق معینی جمع شود که آن سرمایه باشد بجهت تأسیس يك مدرسه مجانی دیگری یعنی هر وقت آن پولیکه جمع شد کفایت کرد برای يك مدرسه تأسیس شود و در آن مدرسه هم شاگردهای مجانی باز تحصیل کنند و این خودش يك ترتیبی است که مدارس توسعه میدامند باین ترتیب وزارت معارف یعنی دولت از این پنج مدرسه ابتدائی میتواند چندین مدارس دیگر تأسیس نماید و این يك ترتیب خوبی است فوایدیکه از خودشان حاصل میشود صرف بشود برای تکثیر مدارس ابتدائی دیگر و این يك نقشه خیلی خوبی است و گمان میکنم که از برای امروزه که يك پول فوق العاده نیست برای مخارج معارف این ترتیب بد نباشد بلکه از این پول رفته رفته بتوانیم مدارس ابتدائی مان را تکمیل بکنیم و ترتیب هم خیلی ترتیب سهلی است گمان نمیکنم که اگر باین ترتیب پیش برویم ونفعی که از این ترتیب حاصل میشود تقریباً پنجاه شصت مدرسه یا هر قدریکه بتوان تأسیس کرد تأسیس میشود .

حاجز الممالک - این پیشنهاد آقای معارف وزارت معارف دادند اگر چه در عالم تصور خیلی پسندیده است و ممکن است که سرمایه از گرفتن اجرت از بعضی شاگردان جمع بشود و توسعه بشود از برای مدرسه ها و بتوانیم توسعه بدهیم آن مدرسه ها را آن طور که بیان فرمودند اولاً کمیسیون بودجه ظاهر آرد کرده است آن ماده آن لایحه را و گفته است باید این وجه را بوزارت مالیه برسانند تا با ما دیدیم اینگونه مطالبی را که مادر عالم خیال نشه کش کرده تصور میکنیم وقتیکه در خارج ملاحظه میشود می بینیم آن طوری که نقشه کشیدیم و خیال داشتیم آن طور نشده است بعضی صورت خارجی پیدا نکرده است کما اینکه خیلی نقشه برای وزارت معارف واقف کشیدیم و رای ها دادیم ولی در خارج دیدیم که

نتیجه ندادند و برعکس شد بنده تصور میکنم که این مخارجی که کمین کرده اند تمام مخارج مدرسه را سنجیده اند آن وقت معین کرده اند که مایه دوست و پنجاه تومان میشود بعد از آنی که آن مخارج را سنجیده اند دیگر بنده گرفتن يك وجهی را از بعضی یا دادن بوزارت مالیه بااندان یا آنکه حیف و میل شدن او را بنده تصدیق نمیکنم بلکه عرض میکنم که باید تمام مدارس مجانی باشد مخصوصاً نوشته شده اولاد فقراء زیرا که اولاد اغنیاء خودشان میتوانند در سایر مدارس که الان چه در پایتخت چه در جاهای دیگر تأسیس شده است بروند و تحصیل کنند ولی اولاد فقراء بکلی از تحصیل محرومند و بنده لازم می دانم مدرسی که فعلاً دولت مشغول میشود بتأسیس آنها برای اولاد فقراء باشد و تمام شاگردانی که در این مدارس وارد میشوند اولاد فقراء باشند و تحصیل مجانی باشد بواسطه اینکه ما امید داریم که تمام مکاتب علمی ما مجانی باشد و تحصیل هم اجباری باشد بطوری که در قانون اساسی هم هست و امیدواریم موفقیت حاصل بکنیم .

ذکاءالملک - این پیشنهادی که از طرف وزارت معارف شده است و مطالعه هم که در شورای معارف شده است در کمیسیون معارف هم همین مذاکرات شد چندین ملاحظه نظر در آن شد یکی اینکه تاکنون از طرف وزارت معارف یعنی از طرف دولت مدرسه ابتدائی دایر نموده است و لازم بود که در باب مدارس و تعلیمات ابتدائی يك اقدامی بکنند و یکی هم اینکه بوجوب قانون اساسی و بوجوب آرزوی تمام معارف خواهان تمام مدارس تحصیلاتشان مجانی و اجباری باشد ولی این ترتیب را ملاحظه کرده اند که يك قسمی خواهد بود برای این مقصود و این نظر ها و این اظهاراتی هم که میشود تمام مخارج این مدارس را دولت میدهد و باید مجانی باشد البته آن طور باشد خیلی صحیح است و خیلی خوب است يك چیز دیگری هم هست و آن این است که دولت در تأسیس این مدارس يك نظر دیگری دارد و او این است که اولاد يك مشغول بدهند با آن مدرسه ها بلکه موجود هست و یا به مدرسی که بعد از این مردم خودشان میخواهند تأسیس بکنند تا نسبتاً جلو گیری میکنند از بعضی بی ترتیبی هایی که حالیه در بعضی مدارس هست باین معنی که جایز نیست و صحیح نیست که دولت مخالفت بکنند از اشخاصی که میخواهند تأسیس مدارس نمایند از آن طرف هم وقتی که با سرمایه خودشان مردم تأسیس مدارس خصوصی کردند و موافق دلخواه نبود آنوقت چون با سرمایه دولت نیست دولت یا وزارت معارف نمیتواند بگوید که این از روی ترتیب صحیح تأسیس نشده است و آنها را مجبور بکنند که آن طوری که بنظر خودشان صحیح است آنطور تأسیس نمایند پس بهتر این راه را برای جلو گیری کردن از معایب این است که دولت خودش مدارس داشته باشد و آن ها را بطور صحیح اداره بکند مردم و اولیای اغفال به بیبند آن مدارس دولتی را و مزایای او را که يك مدرسی هست از مدارس خودشان بهتر و اطفال خودشان را آنجا ببرند و اگر چنانچه هم میخواهند مدرسه تأسیس نمایند از روی مدارس دولتی تقلید نمایند باین ملاحظاتی و باین نظریات کمیسیون این ترتیب را تصویب کرد حالا به آن

نظریکه آقایان میفرمایند اگر خواسته باشیم این مدارس را تأسیس نماییم و مخصوص اولاد فقراء باشد آن وقت اغنیاء را ممکن است از آن مزایا و تعلیمات در آن مدارس محروم کرده باشیم چون که دولت ممکن است در این مدارس بعضی ترتیبات مخصوصی بدهد و هنوز سایر مدارس خصوصی که باین مدارس دولتی تأسی نکرده است و آن خصوصیات را بجا نیاورده است و ترتیبات خودشان را از روی ترتیبات مدارس دولتی قرار نداده باین لحاظ شاید عموم مردم نتوانند از این مزایا و خصوصیات مدارس دولتی بهره ببرند و یکمده از این مزایای دولتی محروم باشند و مجبور باشند که اولاد های خودشان را بفرستند به مدارس دولتی و تمام فواید آن مدارس عاید اطفال فقراء بشود باین نظرات بوده است که اینطور قرار داده شده است گفتیم حالا که مدارس ابتدائی ما کامل و صحیح نشده است نصف پول بدهند و نصف مجانی باشند یعنی اغنیاء پول بدهند و بهره مند شوند و فقراء بدون پول دادن بهره مند شوند و گمان بنده باین مذاکرات بهتر این است که فقراء مجانی باشند و اغنیاء پول بدهند و عایداتی هم که از این مدارس حاصل میشود جمع خود وزارت معارف باشد تا اینکه يك وجه قابلی جمع شود به مصرف معارف برسد گمان میکنم آن قدر اهمیت نداشته باشد و قابل نباشد که نظر بر کمیت مالیه داشته باشیم و میگوئیم که آن عایدات بوزارت مالیه برسد بواسطه اینکه میخواهد بعد از این برای مدارس ابتدائی خصوصاً و برای تعلیمات عموماً خیلی مبلغ های گزاف خرج نماید در این يك مقدار عایدی که سالی دوسه هزار یا چهار پنج هزار تومان میشود آن قدرها برای مالیه دولت تفاوت پیدا نمیکند لهذا بنده عقیده ام این است که همان طوریکه وزارت معارف پیشنهاد کرده اند و چون عایدی این مدارس را واگذار بوزارت معارف میکنند که مصرف اساسیه و مکاتب وغیره نماید و این وجه فقط صرف تأسیس مدارس جدید نخواهد شد بجهت اینکه اگر خواسته باشیم مدارس ابتدائی ما خیلی صحیح باشد و تکمیل شود بیش از اینها خرج دارد یعنی ما در این جا بکلی اساسیه و مکاتب وغیره را نکرده ایم از قبیل کتاب و نقشه و اسباب علمی و همان اساس کلی را منظور داشته ایم بجهت دوست و پنجاه تومان قناعت کردیم احتمال کلی میرود که اگر خواسته باشیم مدارس خوب و صحیح داشته باشیم هر سالی دوست سیصد تومان مخارج فوق العاده لازم داشته باشد باین نظر بود که گفته شد و جوی که از این مدارس عاید میشود جمع خود وزارت معارف باشد بصورت شورای معارف بصرف تکمیل همین مدارس که تأسیس میشود یا تأسیس مدارس دیگر برسد بقرینه بنده باید بالاخره تمام مدارس ابتدائی مجانی باشد چه برای اولاد فقراء و چه برای اولاد اغنیاء که تمام افراد مملکت بطور مجانی در آن مدارس تحصیل بکنند .

رئیس - گویا مذاکرات در ماده دو کافی باشد (گفتند کافی است) .

رئیس - رای میگیریم بماده دوم آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (اکثر نمایندگان قیام نمودند) .

رئیس - با اکثریت تصویب شد .

ماده ۳ خوانده میشود .

(ماده سه ببارت ذیل قرائت شد) .

ماده ۴ - اجرتیکه از شاگردان مدارس ابتدائی دولتی گرفته میشود از این قرار است در کلاس اول و دوم سالانه شش تومان کلاس سوم و چهارم ه تومان کلاس پنجم و ششم دوازده تومان و این مبلغ سه قسط قبلاً گرفته میشود .

حاجز آقا - بنده بعد از آنی که معلوم شد و مسلم شد که اجرت دادن مخصوص اولاد اغنیاء است و از اولاد فقراء اجرت گرفته نمیشود آن وقت عیدانم که بآن نقطه نظری که بیان کردند موفق خواهیم شد و الا اگر آن نقطه نظر تصوری است بنده میدانم که موفق نخواهند شد همان طور که در اینخصوص ابتداء هم عرض کرده معیناً حالا که باید اجرت بگیرند اقلاً همان میزان را که در سایر مدارس اولاد اغنیاء میدهند بگیرند بواسطه اینکه سالی شش تومان در کلاس اول بدهند گمان میکنم این مبلغ يك مبلغی نیست که بعنوان اجرت از اولاد اغنیاء بگیریم بگوئیم چون این طفل از اولاد اغنیاء است ما این وجه را میگیریم این وجه را اولاد فقراء هم میتوانند بپردازند و ربطی با اولاد اغنیاء ندارد پس میزان را باین میزان بگیرند که يك فائده از برای مملکت داشته باشد و يك سرمایه باشد افلا خوب است آن کلاس اول را يك تومان بگیرند که در سال دوازده تومان باشد به همین ترتیب هر درجه را بالا ببرند بواسطه اینکه این چیزی نمیشود و پولی نیست که قابل باشد .

ذکاءالملک - در این باب هم بدو ملاحظه همین طور باشد بهتر است یکی بطوریکه عرض کردم باید تعلیمات مجانی باشد ولی حالا چون بآن لحاظ که عرض شد نمیتوان تمام را مجانی کرد فعلاً موقتاً از اولاد اغنیاء میگیریم بالاخره باید مجانی باشد حالا فرق نمیکند این راه هر چه میتوانیم کم بکنیم بهتر است یکی دیگر آنکه باید این مدارس دولتی سرمشق و هادی شود باین مدارس دولتی و مدارس خصوصی و علاوه بر این اسباب يك نوع رقابتی بشود در بین مدارس دولتی و غیر دولتی در واقع این رقابت خودش يك فائده کلی دارد و همینکه مدارس باشد از طرف دولت و از آتهائی که پول میگیرند به بیند کمتر از سایرین است مردم اولادشان را بآنجا میفرستند و سایرین رقابت میکنند که تمام مدرسه دولتی تأسیس نمایند و نرخ پولیکه از شاگردان میگیرند باین بیآورند و این يك لفظی خواهد بود برای عموم مردم که از این اقدام دولت بهره مند میشوند چه اغنیاء و چه فقراء بعلم اینکه مردم هم که مدارس تأسیس میکنند مجبورند که تأسی بکنند به مدارس دولتی و نصف شاگردهایشان را مجانی بپذیرند یا اینکه مجانی هم نخواسته باشند بکنند نرخ پول را باین خواهند آورد چون مدارس دولتی که برای تمام فقراء کافی نیست و فقیرهایی که اطفالشان را آنجا میفرستند بهره مند خواهد شد پس این اقدام عاید تمام مردم خواهد شد .

رئیس - مذاکرات در ماده ۳ کافی است (گفتند کافی است) .

رئیس - رای میگیریم در ماده ۴ بطوریکه تمام مردم خواهند شد .

رئیس - مذاکرات در ماده ۳ کافی است (گفتند کافی است) .

رئیس - رای میگیریم در ماده ۴ بطوریکه تمام مردم خواهند شد .

قرائت شد آقایانیکه تصویب میکنند ماده ۴ را
 قیام نمایند .
 (اغلب قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد ماده چهارم قرائت می شود .
 بپارت ذیل قرائت شد .
 ماده ۴ - عده شاگردان هر کلاس متجاوز از سی نفر نخواهد بود .
رئیس - مخالفی نیست (اظهار نشد)
رئیس - رأی میگیریم بماده چهارم همینطور که قرائت شد آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند .
 (اغلب قیام نمودند)
رئیس - با اکثریت تصویب شد ماده پنجم قرائت میشود .
 (بپارت ذیل قرائت شد)
 ماده ۵ - عایدات مدارس مزبوره ابتدایی در صندوق مخصوص به مدارس ابتدایی جمع میشود و بتصویب شورای معارف بمصرف تکمیل و توسعه مدارس ابتدایی میرسد
رئیس - ماده ۵ از لایحه کمیسیون بودجه قرائت میشود .
 (بپارت ذیل قرائت شد)
 ماده ۵ - عایدات مدارس مزبوره ابتدایی باید کلبه بوزارت مالیه عاید شود
رئیس - اول رأی خواهیم گرفت در ماده کمیسیون بودجه چون بطور اصلاح پیشنهاد شده است با ماده کمیسیون بودجه مخالفی هست
دکتر علی خان - بنده گمان میکنم که بعد از مدتها که دولت میخواهد يك اقدامی در توسعه و تعمیم معارف بکند نباید این را وسیله کسی نماید ام این است که آنچه از این راه عاید میشود باید صرف معارف شود نه اینکه جمع وزارت مالیه بشود و خرج دیگری بشود چون قطعاً این مبلغ يك مبلغ معتدبه نخواهد بود و کمیسیون هم شرح داده اند که همان طور این وجه در صندوق معارف جمع شود و اگر میخواهند مبرسه های دیگر از آن تشکیل بدهند و اگر نرسد بان جا برای توسعه همین مدارس صرف بشود .
حاج سید ابراهیم - گویا مقصود آقای دکتر بواسطه پیشنهاد آقای بهجت حاصل شده است که عایدی که از این راه حاصل میشود صرف معارف بشود و با وجود آنکه آن پیشنهاد شد و قبول شد دیگر لازم نیست پیشنهاد دیگری بشود بجهت اینکه در حقیقت تخصص همان مصرف به چهار مدرسه دیگر شد و اینطور ما رأی میدهم که جمع مالیه شود برای حفظ انتظام عوائد دولتی است که عوائد دولتی از يك دینار تا فنظار تمام در يك محل ضبط شده منظم باشد و اگر بنا شود عایدی يك محلی ولو کم باشد از آن مرکز جمع عایدات خارج شود این کم کم صدمه میزند سایر چیزها و سایر تربیات دیگرمان پس برای حفظ این مقام است که تکفیم باید در صندوق معارف جمع شود و بمصارف توسعه خود معارف برسد و بان پیشنهادی که شد مقصود آقای دکتر حاصل میشود و تأسیس

يك مدرسه دو مدرسه هم اگر ممکن بشود از عایدات مدارس دولتی هم ضرر ندارد و ممکن است باز از مالیه گرفت و خرج آن کرد برای دولت هم اهمیتی نخواهد داشت .
هشترودی - این که این جا نوشته شده است که بوزارت مالیه عاید شود معلوم است نظرش همان نظر بسوده است که تمام عوائد مملکت جمع مالیه بشود مملکت منظم باشد و داخل بودجه باشد که بمصارف مملکتی برسد ولی بنده نظرم این بود که نظر کمیسیون معارف خوب بود که نظرشان این بوده است که این عایدی بودجه نشاید يك معنی باشد برای تکمیل همین مدارس ابتدایی بنده موافق هستم با راپورت کمیسیون معارف لکن يك توضیحی میخواهم که آن وقت رأی بدهم که توسعه و تکمیل مدارس یعنی چه این را توضیح بدهند .
معاون وزارت معارف - در توضیح توسعه و تکمیل مدارس گویا بهتر از آن که آقای ذکاء الملک بیان فرمودند نشود توضیحی داد که مراد از توسعه مدارس فراهم کردن اسباب کار مدرسه و نمایشگاه برای اطفال و غیر ذلک است که امروز در تمام ممالک دنیا معمول است و باید در این جا هم معمول شود که در مدارس ابتدایی بیشتر با نقشه ها و نمونه ها و مجسمه ها مطالب را میآموزند این مراد تکمیل است و توسعه و هم این است که تکثیر عده این مدارس را میکنند و گویا همین قدر از توضیح کافی است اما در مسئله عایدات این مدارس مقصود این بود که این عایدات که بوزارت مالیه میرود جزء بودجه کل یعنی جزء عایدات و جزء بودجه مملکت محسوب نشود این بود که وزارت معارف خواست این را تخصیص توسعه و تکمیل مدارس بدهد که دیگر داخل سایر مخارج نشود یعنی از این محل صرف محل دیگر نشود و این پولیکه از اولاد اعیانیه گرفته میشود صرف چیز دیگری یعنی بمصارف عمومی نرسد اما از حیث حساب هر چه عاید شود البته بنظر وزارت مالیه خواهد رسید یعنی هر چه عاید شود در يك جائی یا در اداره خزانه کسب یا در نقطه دیگر تحویل بدهند و در يك محلی ضبط میشود و صرف همین توسعه و تکمیل معارف میشود یعنی اداره معارف هر قدر از این پولها جمع میکند سه ماه سه ماه یا ۶ ماه بشش ماه بخزانه کل میفرستند و لکن باین شرط که این پول جزء مخارج عمومی نشود و صرف کار دیگری نشود صرف همین محل بشود والا خطر دیگری در بین نیست نظر اینست که این پول جزء وجوه عمومی نشود و در يكجا جمع بشود و صرف کار خودش بشود مقصود اینست و البته در هر موردیکه لازم میشود بمصرف میرسانند .
حاج آقا - بنده واقعاً افرار میکنم که هر وقت يك معجزه لایحه از طرف وزراء بپس شورا پیشنهاد میشود در موقع رأی دادن من خود را حیران و بدبخت می بینم بواسطه اینکه هر وقت این طور پیشنهادی شده ما با يك عقیده خیلی خیلی روشن و یاقی يك چیزی را تصور کردیم که سرتایا بساعات ملت بوده است ولی عاقبت بان موفق نشده ایم بنده اگر میخواستم حالا فنظار آنرا عرض بکنم يك عنوان استیضاحی میشد ولی اینطور سادست است که

پولی که گرفته میشود بعنوان اجرت صرف تأمین و توسعه مدارس و معارف بشود گفتیم این مدارس یا توسعه در تصویبات و تکمیل شود اما بطور نه آن طوریکه در راپورت کمیسیون معارف نوشته اند و اینکه کمیسیون بودجه نوشته اندم بنده مخالفم بجهت اینکه اگر گفتیم این را جزء عایدات دولت بشود آن وقت این چیزی نیست که ما محل مخصوص برای این مدارس تعیین کرده باشیم و رفته است و جزء عایدات مملکتی شده و بعد هر وقت بخواهند توسعه در این مدارس بدهند و نظری در تکمیل این مدارس بکنند باید يك لایحه مخصوصی پیشنهاد مجلس بشود و مدتی معطل شود پس باین جهت مخالفم با راپورت کمیسیون بودجه موافقم با راپورت کمیسیون معارف ولی این راه بنده عرض میکنم که اینرا کما گفتیم که در صندوق وزارت معارف باشد که خرج همین تأسیسات مدارس و توسعه معارف بشود کادر تحت يك نظر و کنترل صحیحی بوده باشد که هر وقت بخواهند توسعه در این مدارس بدهند از آن صرف شود نه اینکه صرف بعضی محلها بشود که ما بابت نمیدانیم چیست اما اگر از روی يك کنترل صحیحی باشد بنده موافقم بطوریکه از کمیسیون معارف پیشنهاد شده است ولی اگر آن نظرها نداشته باشند البته وقتی که از بین میروند بهتر این است که به مالیه برسد و يك کنترلی و يك نظری در آن باشد .
معاون وزارت معارف - این تردیدی که آقای حاج آقا فرمایند خیلی خوب است البته باید تردیدی در امور نمود تا آنکه از روی صحت و یقین ترتیب صحیح عمل شود لکن در این امور باین اندازه که تردید فرمودند تصور میکنم که هیچ موقع نداشت البته دولت هر موقعی میتواند در تمام ادارات خودش کنترل بگذارد مخصوصاً حالا که اداره مالیه منظم دارد و بنده عرض کردم این پول باید بيك صندوق معارفی برده که معلوم نیست چه صندوقی است و بيك مصرفی برسد که معلوم نیست چه مصرفی است عرض کردم که این در يك محل مخصوص در خزانه کل باشد که بهیچي مخصوص صرف شود معلوم است بقیه بخزانه کل رفت و زارت مالیه اینرا به هر کس که بخواهد نخواهد داد و مسلم است بحد اینست که بمصارف این پول رسيد و معلوم شد که لازم است مطابق صورت مخارجش و ترتیبی که وزیر معارف را مشخصیکه خواهند بود و مطابق ترتیبی که خواهند داد صرف میشود حالا این چطور باید بشود البته دولت همیشه سعی میکند که يك ترتیبی در اداراتش فراهم میکند عیناً این يك اساسی است برای آنکه که داده میشود لکن دولت هم جور اسباب کار ممکن است داشته باشد .
رئیس - مذاکرات کفایت اصلاحی است از طرف حاج شیخعلی شده است قرائت میشود .
 (بپارت ذیل خوانده شد)
 ماده الحاقیه - عایدات مدارس که تحویل خزانه کل میشود هر ساله بمخارج از دیاد مدارس و مصارف معارف باید برسد .
رئیس - کمیسیون قبول دارد .
ذکاء الملک - بمصرف توسعه و تکمیل نوشته شود .
رئیس - دو فقره اصلاح دیگر یکی از

دکتر علیخان و دیگری از طرف مصدق الممالک پیشنهاد شده است قرائت میشود .
 (پیشنهاد دکتر علیخان)
 بنده پیشنهاد میکنم که عایدی مدارس ابتدایی دولتی در صندوق معارف که در تحت نظارت خزانه دار کل خواهد بود محفوظ و بانظر شورای معارف صرف تعمیم معارف خواهد شد .
 (پیشنهاد مصدق الممالک)
 بنده پیشنهاد میکنم ماده ۵ - اینطور نوشته شود کلبه عایدات مدارس ابتدایی باطلاع وزارت معارف و خزانه دار کل در يکی از بانکها سیرده بشود که بمصرف تکمیل مدارس برسد .
رئیس - رأی میگیریم در پیشنهاد حاج شیخعلی آقای معاون وزارت معارف شایسته قبول دارید **معاون وزارت معارف** - بنده عقیده ام اینست که همانطور میبوسند که تحویل خزانه دار کل شود و صرف توسعه معارف بشود آتوقت خودش میداند که چطور بدهد حالا بيك پیشنهادی شده است گمان میکنم بهتر باشد مقرر دارند بخوانند **رئیس** - پیشنهادی است از طرف حاج عز الممالک قرائت میشود .
 بپارت ذیل قرائت شد :
 ماده ۵ - عایدات مدارس مزبوره ابتدایی تحویل وزارت مالیه شده به تصویب شورای معارف بمصرف تکمیل و توسعه مدارس ابتدایی میرسد .
حاج شیخعلی - بنده این را قبول دارم و پیشنهاد خودم را استرداد میکنم .
رئیس - آقای معاون این را قبول دارید **معاون وزارت معارف** - بله این عین همان چیزی است که خود بنده پیشنهاد کردم .
رئیس - پس ماده پنجم به همین ترتیبی که خوانده شد نوشته میشود و رأی میگیریم آقایانی که ماده پنجم را به همین ترتیبی که خوانده شد تصویب میکنند قیام نمایند .
 (اغلب قیام نمودند)
رئیس - با اکثریت تصویب شد ماده ششم
 را که دولت استرداد کرده است ماده اول را که رأی نگرفتیم بواسطه این بود که آقای بهجت پیشنهادی کرده بودند و چون این پیشنهاد هم در این جلسه نشده است سابقاً شده است میتوانیم رأی بگیریم بقره قرائت میشود و رأی میگیریم .
 (اصلاح آقای بهجت بپارت ذیل قرائت شد)
 نه مدرسه ابتدایی که هر يك دارای ۶ کلاس خواهد بود بشرح ذیل در مرکز طهران و مراکز ایالات اربعه تأسیس میشود - طهران ۵ باب - شیراز ۱ باب - تبریز ۱ باب - مشهد مقدس ۱ باب - کرمان ۱ باب - برای هر يك از این ۵ مدرسه طهران دوست و پنجاه تومان که بکھزاد و دوست و پنجاه تومان است و برای هر يك از مدارس مراکز ایالات دوست تومان از طرف دولت داده میشود .
رئیس - اینکه هر يك از مدارس دارای ۶ کلاس خواهد بود انداخته اید .
بهجت - این راهم ضمیمه فرمایید .
حاج وکیل الرعایا - گمان میکنم در این پیشنهاد بيك ملاحظه که باید شده باشد کاملاً نشده

است مخارج عمده سایر مدارس متعلق بمشور معلمین است چون در سایر ایالات و ولایات معلمین که بتوانیم از آنها این استفاده را بکنیم نداریم و باید از طهران یا جای دیگر تحصیل کنیم در اینصورت از کجا معلوم است که این دوست و پنجاه تومان صد تومانش زیادی است بنده تصور میکنم که ممکن نباشد در ولایات باین یکصد و پنجاه تومان تأسیس مدرسه بنمائیم و گمان میکنم با این پیشنهاد هیچ مدرسه ابتدایی باز نشود بلکه تصور میکنم که مدارس ابتدایی که در تهران الان داریم مخارجی میکنند الان تقریباً همین میزان است در سایر ایالات چون معلمین که دور گز هستند و ممکن است برایشان که کارهای دیگری هم بکنند اگر بخواهیم آنها را بنقاط دیگر بفرستیم تا يك اضافه مواجیسی بآنها ندهیم شاید قبول نکنند بروند همان طوری که ما از فرنگ يك معلمی را بخواهیم استخدام کنیم آن پولی که در محل خودش میگیرد معلوم است وقتی که بخواهد اینجا بیاید چقدر اضافه میگیرد و امروزه همین فرقی که بین اروپا و ایران است بین طهران و سایر نقاط ایران موجود است .
حاج آقا - بنده گمان میکنم اگر ملاحظه مخارج ولایات یا مخارج طهران را بکنیم ملاحظه مخارجی که برای ۵ مدرسه طهران معین شده است بکنید که هر مدرسه با دوست و پنجاه تومان دایر می شود می بیند که نسبت مخارج ولایات که دوست و پنجاه تومان نوشته شده بالنسبه بطهران که دوست و پنجاه تومان نوشته شده زیادی است نه کم و بنده عقیده ام این است که همان یکصد و پنجاه تومان باشد بواسطه این که این نظری که دارند در معلمینی که حاضر میشوند که مستخدم شوند تا اندازه که مخارج دارند موجب میگیرند و البته اینها که سمت معلمی دارند تمام در طهران کار ندارند که باید آنها را بفرستند در ولایات و باین جهت يك اضافه بآنها بدهند خیر اینطور نیست اغلب از معلمین هستند که قابلیت دارند معلم باشند یعنی این طور معلمینی که ما امروز در طهران داریم و خیلی هم قابل هستند که ما آنها را بولایات بفرستیم باین مواجی خوبی کم تر میگیرند بخلاف طهران که مخارجشان خیلی زیادتر است و مواجی ندارند که کفایت مخارجشان را بکنند و اینکه گفته شد آنها که در طهران هستند می توانند کارهای دیگر بکنند همین طور است در سایر ولایات که کارهای دیگر میتوانند بکنند .
معاون وزارت معارف - بنده هم میخواستم قول آقای حاج آقا را تصدیق نکنم و گمان میکنم این مبلغ بخوبی کفایت نمیکند .
رئیس - مذاکرات گویا کافی باشد ماده مجدداً قرائت میشود و رأی میگیریم .
 (ماده اول مجدداً بپارت ذیل قرائت شد)
 ۹ مدرسه ابتدایی که هر يك دارای شش کلاس خواهد بود بشرح ذیل در مرکز طهران و مراکز ایالات اربعه تأسیس میشود (طهران ۵ باب - شیراز ۱ باب) (تبریز یکباب) (مشهد مقدس یکباب) (کرمان یکباب) برای هر يك از پنج مدرسه طهران دوست و پنجاه تومان که بکھزاد و دوست و پنجاه تومان

است و برای هر يك از مدارس مراکز ایالات دوست تومان از طرف دولت داده میشود .
رئیس - رأی میگیریم بماده اول به ترتیبی که قرائت شد آقایانیکه تصویب میکنند این ماده را قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد حالا مذاکره در کلیات است در کلیات مخالفی هست ؟
لواء الدوله - بنده اگر میبمانم در مملکت ایران مترادف بان اندازه هست که بشود در تمام مملکت مدرسه تأسیس شود حتی در دهات عرض میگردم تأسیس بشود اما بنده در خصوص اصفهان افسوس میخورم در صورتیکه نه وکیل اصفهان و نه اصفهانی هستم در راه ملت خواهی میگویم و از نقطه نظر انصاف عرض میکنم .
رئیس - صحبت در کلیات این لایحه است **لواء الدوله** - عرض بنده هم در کلیات است .
رئیس - شما از اصفهان حرف میزنید **لواء الدوله** - اصفهان هم جزء کبم مملکت است عرض میکنم کلبه باید معارف ما زیاد شود اگر معارف ما زیاد بشود و اگر بعضی مدارس علمی داشتیم امروز دچار این هرج و مرج نبودیم ولی بدبختانه نداریم و متعاسم عرض بکنم که شهرهای بزرگ بقدر خودشان اسباب تمدن دارند ولی آن شهرهای کوچک بچیچه بهره ندارند حتی مکتبی که بروند الف باخوانند ندارند و نظر ما بچیچه بآنجا ما نیست رعایت حال آنها را نمیکند مقصود من این بود که شاید یت نر از آقایان بامن همراهی بکنند و يك مدرسه هم در اصفهان تأسیس بشود **رئیس** - رأی میگیریم باین لایحه که متضمن چند ماده است آقایانیکه تصویب میکنند ورقه سفید و آقایانیکه رد میکنند ورقه کبود خواهند داد .
 در این موقع شروع باخذ رأی شده و آقای حاج میرزا رضاخان اوراق رأی باین عده احصاء نمود ورقه سفید (۶۲)
رئیس - با اکثریت ۶۲ رأی تصویب شد يك ربع تنفس میشود (در این موقع تنفس شد) پنج ساعت و ربع از شب گذشته مجلس مجدداً انعقاد شد .
رئیس - لایحه راجعه بپولعه کشی که در جلسه گذشت رأی در کلیات گرفته بودند و بلا تکلیف مانده بود حالا رأی میگیریم و جزء دستور هم هست و آقایان بخوبی مسبق هستند آقایانی که تصویب میکنند ورقه سفید کسانی که رد میکنند ورقه آبی خواهند داد اوراق رأی اخذ و آقای حاج میرزا رضاخان باعداد ذیل شماره نمودند ورقه سفید (۳۹) ورقه آبی (۱۳)
رئیس - با اکثریت ۳۹ رأی از ۶۴ نفر نمایندگان حاضر تصویب شد .
وزیر داخله - این لایحه که تقدیم میکنم بمجلس شورای ملی راجع باستخدام هفت نفر صاحب منصب سوئدی است برای ژاندارمری اگر چه سه نفر سوئدی مستخدم و مشغول کار هستند ولی استخدام این هفت نفر را خیلی لازم میدانم و تقاضا میکنم این لایحه در این جلسه قرائت و فوریت او را هم

تقاضا میکنند که امشب از مجلس شورای ملی بگذرد لایحه وزارت داخله بعبارت ذیل قرائت شد.

مورخ: ۲۴ شهر رمضان ۱۳۲۹
مقام محترم مجلس مقدس شورای ملی --
نظر با اجرای ماده ۶ پروگرام هیئت وزراء که در جلسه ۹ رمضان ۱۳۲۹ تصویب شده است با کمال افتخار لایحه قانونی جوف را با کلیه جهات لزوم و فوریت آن پیشنهاد آن مقام محترم مینماید.
پیشنهاد مزبور راجع باعتبار سابقه (۲۸۵۰۰) تومان است که برای مخارج یکسفر صاحب منصب اداره مباشرت اعتباراتش و ۶ نفر صاحب منصب قشونی معین میشود صاحب منصبان مزبور برای معلمی مدارس ژاندارمری و خدمات مرجوعه دیگر استخدام خواهند شد.

از نتیجه اقدامات اولیه کلنل یالمارسن و دونفر صاحب منصب سوئدی دیگر که فعلاً در خدمت دولت علیه هستند چنین معلوم میشود که خدمات اداری ژاندارمری یعنی ترتیبات ملبوس و تجهیزات جیره و سایر ملزومات افراد - ژاندارم و محاسبات اداری آن با یک طرز صحیح معینی مرتب نشده است و چون کلنل یالمارسن (و دو نفر صاحب منصب سوئدی دیگر فعلاً مشغول ترتیبات اساسی ژاندارمری و تعلیمات مدرسه صاحبمنصبان و پیشنهاد لویایح لازمه هستند نمیتوانند از عهده اداره نظامی برآیند. باین معنی که وقت ایشان برای اداره کردن کلیه امور ژاندارمری کفایت نمیکند لهذا چون تشکیل اداره مباشرت ژاندارمری نهایت لزوم و فوریت را دارد با کمال افتخار تصویب (۵۷۰۰) تومان را (۲۰۰۰۰ فرانک) برای استخدام یکسفر صاحب منصب سوئدی که از امور اداری نظام مطلع و رتبه سلطنتی نظام سوئد را دارا باشد تقاضا میکنم شرایط دیگر کنترات صاحبمنصب مزبور از قبیل مخارج مسافرت و معاودت بفرنگ و غیره مطابق شرایط کنترات کلنل یالمارسن و دونفر صاحبمنصب سوئدی دیگر خواهد بود وظایف صاحبمنصب مزبور عبارت از ترتیب و تشکیل دوایر محاسبات و تقشیر ملبوس و منزل و جیره و متعلقات آن و تدریس در مدرسه صاحبمنصبان ژاندارمری خواهد بود - و باین ملاحظه صاحب منصب مزبور باید لافاقل در سوئد رتبه سلطنتی داشته باشد که در اینجا برتبه نایب سرهنگی نائل شود مطابق پروگرام تشکیلات جدید که کلنل یالمارسن ترتیب داده و در اجرائیات آن شروع نموده است مدرسه بزرگ ژاندارمری بطریق ذیل تاسیس خواهد شد.

۱- مدرسه برای صاحبمنصبان ژاندارمری -
۲- مدرسه برای صاحبمنصبان جزء ژاندارمری -
۳- مدرسه برای ژاندارم های تابعین کلنل یالمارسن و مازر شوند ران و مازر پهرسن متصدی تعلیم مدرسه صاحب منصبان که فعلاً از هر حیث لزوم قدری دارد خواهند و مسلم است که این سه نفر صاحب منصب با وجود وظایف مقرر اداری و تعلیم مشق صاحبمنصبان و تدریس مدرسه صاحب منصبان نمیتوانند مشغول تدریس در مدرسه دیگر بشوند کلنل یالمارسن در این موضوع مسئله تشکیلات ژاندارمری دوات عثمانی در سال ۱۹۰۳ شاهد

قرارداد و در پیشنهاد خود اظهار مبادرت که دولت عثمانی پس از آنکه عدماز صاحبمنصبان اروپائی را برای اصلاحات ژاندارمری استخدام نمود و مشارالیه هم نیز مشغول اصلاحات لازمه شدند دولت آنها را مجبور نمود که در اول قبل از تعلیم صاحب منصبان مشغول تشکیلات دیگر ژاندارمری بشوند صاحب منصبان مزبور بهماز زحمات فوق العاده اصلاحات مأموله نابل نشدند و دولت عثمانی مجبور گردید که سی نفر صاحبمنصبان اروپائی دیگر تا باینجا تشکیلات ژاندارمری استخدام نماید پس در اول تعلیم صاحب منصبان از عموم تشکیلات و اصلاحات دیگر لازمتر است زیرا در موقعی که صاحب منصبان ژاندارمری بوظایف خود مستحضر و تکالیف خود را شناختند تعلیم افراد و تابعین فوق العاده سهل میشود بنابراین بوجوب پیشنهاد کلنل یالمارسن تصویب اعتباری را که در لایحه قانونی جوف ملاحظه میفرمایند پیشنهاد مینماید - مدرسه صاحبمنصبان جزء دارای (۱۲۰) شاگرد و تشکیلات گروهان را خواهند داد مدرسه ژاندارمهای تابعین نیز (۶۰) نفر شاگرد خواهند داشت که آنهم به گروهان تعلیم میشود - بنا بر این کلیه دومدرسه فوق دارای ۶ گروهان میشود برای تدریس و تعلیم هر گروهان یکسفر صاحبمنصب سوئدی لازم است که اقلامقام نائبی نظام سوئد را دارا باشند حقوق هر یک از این ۶ نفر سالیانه (۱۲۰۰۰) فران است که مخارج مسافرت با یران و معاودت بفرنگ مطابق کنترات صاحبمنصبان دیگر بآن مبلغ علاوه میشود کلنل یالمارسن لزوم فوریت استخدام ۷ نفر صاحبمنصب فوق را به وزارت داخله پیشنهاد کرده و انجام پیشنهاد مشارالیه نهایت اهمیت و فوریت را دارد زیرا که اگر فعلاً شروع بانجام استخدام صاحب منصبان مزبور شود تا آخر سال مسیحی ۱۹۱۱ که مطابق اوایل سال ۱۳۳۰ هجری می شود این صاحب منصبان بطهران رسیده مشغول تشکیل مدارس خواهند شد.

بنابراین با کمال افتخار وقت نمایندگان محترم را بتصویب فوری لایحه قانونی جلب مینماید. (وزیر داخله قوام السلطنه)

لایحه قانونی راجع استخدام یکسفر صاحبمنصب اداری (اتاناناس) و شش نفر صاحبمنصب قشونی سوئدی برای ژاندارمری -
ماده اول - مبلغ (۲۸۵۰۰) تومان برای استخدام یکسفر صاحبمنصب اداری و شش نفر صاحبمنصب قشونی سوئدی بوزیر داخله اعتبار داده میشود.

ماده دوم - صاحبمنصبان مزبور مأمور تشکیل اداره مباشرت ژاندارمری و اداره کل دستجات ژاندارمری و تدریس در مدارس صاحبمنصبان کل و جزو تابعین ژاندارم و نظمه دولت علیه خواهند بود.
رئیس - رأی باید بگیریم در فوریت این لایحه آقایانیکه فوریت این را تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - با اکثریت تصویب شد.
رئیس - رأی باید بگیریم که در این جلسه مطرح مذاکره بشود یا نه.
حاج شیخ الرئیس - البته این لایحه واضح است مشتمل بر یک مطلب مهم و لازمی است و لایحه

برای اینکه نمایندگان محترم بیشتر حاضر شوند بفرآید و منافع آن بنده عقیده ام این است و تقاضا میکنم که برای جلسه دیگر گذاشته شود.
وزیر داخله - گمان میکنم هر قدر توضیح داده شود پیشتر از آنچه در این لایحه در لزوم و فوریت آن توضیح داده شده توضیح نخواهند داد و بنده دیگر توضیحی لازم ندانم و قرار بود که در جلسه گذشته این لایحه بگذرد و نگذشت و صاحب منصبها اصرار دارند که زودتر بگذرد و شکایت میکردند که اگر اینطور باشد ما نمیتوانیم اینطور که دولت میخواهد از اقدامات خودمان نتیجه بگیریم
رئیس - رأی بگیریم که در همین جلسه مطرح مذاکره شود آقایانیکه تصویب مینمایند قیام نمایند (اغلب قیام کردند)

رئیس - با اکثریت تصویب شد در کلیات مخالفی هست (مخالفی نبود) پس رأی بگیریم که داخل در مواد شویم آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (اکثر نمایندگان قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد ماده اول را بخواهند بضمون ذیل قرائت شد.

ماده اول - مبلغ (۲۸۵۰۰) تومان برای استخدام یکسفر صاحبمنصب اداری و شش نفر صاحب منصب قشونی سوئدی بوزیر داخله اعتبار داده میشود.

از باب یکسفر و - سابقاً در موقع استعراض از آن یول یک اعتباری برای اداره ژاندارمری داده شده بود بنده سؤال میکنم که این اعتبار از جمله همان اعتباری است که در آنجا داده شده است یا خارج از آن است.

وزیر داخله | صدو بیست هزار تومان که برای ژاندارمری اعتبار داده شده است راجع بعقود افراد آنها است نه برای استخدام صاحبمنصب جدید برای ژاندارمری

حاج شیخ علی خراسانی - این دو موضوع است یکی راجع بلزوم استخدام آنها است یکی راجع بعقود آنها است در این مقدمه لایحه هیچ ذکر برای این لایحه بجهت ولایات هم لازم است بولایات هم مربوط است نشده است میخواهم بدانم که وزارت داخله آیا نظری بولایات دیگر هم دارند یا اینکه فقط راجع بوزیر خواهد بود

وزیر داخله - در ضمن لایحه خوب توضیح شده است که آنها از برای تعلیم و تدریس در مدارس خواهند بود و همینطور ژاندارمهای پیاده و سواره ترتیب خواهند داد و معلوم است اینها متعلق بخود مرکز نخواهند بود و البته بولایات هم تعلیم داده و فرستاده میشود

رئیس - در ماده اول مخالفی نیست
حاج سید ابراهیم - یک کلمه هست باید اصلاح شود.

رئیس - مقصودتان کلمه وزارت داخله است اصلاح میشود آقایانیکه تصویب میکنند با کلامه وزارت داخله قیام نمایند (اغلب قیام کردند)
رئیس - با اکثریت تصویب شد.

ماده دو - صاحبمنصبان مزبور که مأمور تشکیل اداره مباشرت ژاندارمری و اداره کل دستجات ژاندارمری و تدریس در مدارس صاحبمنصبان کل و

جزء و تابعین ژاندارم و نظمه دولت علیه خواهند بود
حاج سید ابراهیم - لفظ نظمه را هم جزء کرده اند خواستم سؤال کنم که برای نظمه و امنیه هر دو است یا امنیه تنهاست خوب است آقای وزیر داخله توضیح بفرمایند.

وزیر داخله - برای نظمه و ژاندارم هر دو است و این صاحب منصبها که هستند فعلاً مشغول ترتیبات نظمه هستند در یکی از محلات طهران که حسن آباد باشد مشغول ترتیبات پلیس مینمایند.

دکتر سعید الاطباء - مقصود بنده این بود که مدت معین بشود برای اینها یا خیر.
وزیر داخله - نوشته شده است مدت همانست که برای صاحبمنصبان دیگر معین شده است مدت سه سال است.

رئیس - باید در ماده نوشته شود مدت سه سال را قبول میکنید در خود ماده بنویسیم.
وزیر داخله - نوشته شود برای مدت سه سال ضرر ندارد.

(مجدداً ماده بمضمون ذیل خوانده شد)
ماده ۲ - صاحب منصبان مزبور که برای مدت سه سال مستخدم میشوند مأمور تشکیل اداره مباشرت ژاندارمری و اداره کل دستجات ژاندارمری و تدریس در مدارس صاحب منصبان کل و جزء و تابعین ژاندارم و نظمه دولت علیه خواهند بود.

رئیس - آقایانیکه این ماده در برابر ترتیب قبول میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند).
رئیس - تصویب شد در کلیات مخالفی نیست اظهاری نشد.

رئیس - رأی بگیریم باین لایحه که مشتمل دو ماده است آقایانیکه تصویب میکنند ورقه سفید خواهند داد.

اوراق رأی اخذ و آقای حاج میرزا رضا خان بترتیب ذیل شماره نمودند (ورقه سفید ۶۳)
رئیس - با اکثریت ۶۳ رأی از ۶۶ نفر نمایندگان حاضر تصویب شد چون شب دیر است اگر مخالفی نباشد جلسه را ختم میکنیم.

وزیر مالیه - در خصوص دو نفر مستخدمین بلژیکی که مانده بنده خواهش میکنم که جزء دستور باشد و برای شب جمعه آن دو نفر هم بگذرد.
رئیس - دستور شب جمعه ۲۸ - راپورت کمیسیون قوانین مالیه و بودجه خارجه در باب مستخدمین بلژیکی تا باین راپورت کمیسیون معارف برای استخدام یکسفر برای وزارت معارف ثالثاً راپورت کمیسیون بودجه راجع به میرزا حسن خان دفتر دار مقبول در کرامتاشاهان و ورثه مرحوم وکیلالتجار.

مشیر حضور - بنده خواهش میکنم راپورت کمیسیون بودجه راجع بمواجب مسو بفرم خان جزء دستور گذاشته شود.

حاج آقا - بنده در یک جلسه عرض کردم که شب جمعه را تغییر بدهند بشب دیگری حالا اگر ممکن است برای شب شنبه یا یکشنبه معین شود
رئیس - کتباً تقاضا بکنید تا رأی بگیریم.

لواء الدوله - راپورت کمیسیون بودجه در خصوص ورثه مرحوم یحیی خان قزاق اگر اصلاح

میدانید برای جلسه بعد جزء دستور بگذارید.
رئیس - دستوریکه معین شده است زیاد است در جلسه بعد تقاضا کنید جزء دستور گذارده شود
آقا شیخ حسین یزدی - چندی قبل یک طرح قانونی متعلق بساده دوم قانون اساسی تقدیم مجلس شورای ملی کردم که فرستادند بکمیسیون مبتکرات و در کمیسیونهم چند ماده باو الحاق شد خیلی مناسب است که آنهم بیاید بمجلس خوب است مقرر بفرمایند که حتی الامکان کمیسیون مبتکرات زودتر آنرا ببینند و راپورتش را بدهند که جزء دستور بگذارند.

رئیس - هر چند جزء دستور نبود ولی چون مدتی است در کمیسیون مبتکرات مانده است خوب است راپورت خودشان را زود تر بدهند که بعد جزء دستور بشود.

رئیس - آقای حاج آقا تقاضا کرده اند که جلسه شب جمعه تغییر کند برای شب یکشنبه صلح باشد ولی همه کافی نیست. مجلس شش ساعت و یک ربع از شب گذشته ختم شد.

جلسه ۲۹۷
صورت مجلس شب جمعه ۲۸ رمضان ۱۳۲۹

مجلس سه ساعت و نیم از شب گذشته بریاست آقای میرزا مرضی فلیخان نایب رئیس تشکیل شد صورت مجلس شب چهارشنبه ۲۶ و آقای میرزا رضاخان قرائت نمودند (غالبین جلسه قبل)

آقایان - زنجانی و آقا سید محمد باقر ادیب غالبین با اجازه آقایان - حاج سید نصرالله - تربیت منتصر السلطان - و طباطبائی و متین السلطنه - و معزز الملک - مریش - آقایان محمد هاشم میرزا و معین الرعایا - آقایانیکه وقت مقرر حاضر نشده اند ذکاء الملک - نیر السلطان - حاج امام جمعه - سعید الاطباء هر یک ۳۵ دقیقه آقایان وکیل الرعایا و عبدالملک - و اعتصام الملک - و آقایان زاقاسمخان - آقا میرزا یانس هر یک نیم ساعت

نایب رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست (اظهاری نشد) صورت مجلس تصویب شد راپورت کمیسیون بودجه و قوانین مالیه راجع با استخدام مستخدمین بلژیکی که نه فقره پیشنهاد شده بود هفت فقره آن در جلسه گذشته تصویب شد و یک فقره آن رد شد یک فقره هم شرکت کمیسیون که از وزارت مالیه توضیحات بخواهند و در کمیسیون اصلاح کرده اند و گویا وزیر مالیه هم قبول کرده اند حالا در آن خصوص مذاکره خواهد شد.

حاج عز الممالک - منبر کمیسیون بودجه این ماده پنجم را که بنا بود تجدید رأی شود از فرادیکه آقای وزیر مالیه اظهار فرموده اند و حالا هم معاونشان اظهار خواهند کرد همانطوریکه قرار بود سالی هزار فرانک کسر شود قبول کرده است همانطور در مجلس رأی گرفته شود.

معاون وزارت مالیه - ا - رجه مسبود کر کر خیلی زحمت کشیده و خدمات کرده ولی بهمان طوری که میل مجلس بود وزارت مالیه با اداره گمرک مذاکره کرده او را راضی کرده است که از همان هزار فرانک بعقود او اضافه شود در این صورت گمان نمیکند دیگر اشکالی داشته باشد.

حاج سید ابراهیم - سؤال بنده اگر چه اختصاص باین مستخدمین بخصوص ندارد در واقع تمام مستخدمین است میخواستم سؤال کنم آن چیزی که مقرر آنجا مذاکره شده است که مستخدمین منظور بدانند یعنی اشخاص را در مدت استخدامشان تعلیم کنند که برای مابدها محتاج نباشیم برای ولایات این ملاحظه را نموده اند و اشخاص را تربیت نموده اند که مابدها محتاج نباشیم بتجدید کنترات اینها باینکه اینها مسامحه کرده اند و بهماز سه سال باز محتاج به تجدید کنترات همین اشخاص خواهیم بود حالا میخواستم بدانم که وزارت مالیه این اقدام را کرده است یعنی در کنترات اینها که تجدید میشود این را قید نموده که طوری شود اشخاص را تعلیم و تربیت کنند و بتوانند بعدها اینرا اداره کنند یا خیر باز همان مثل سابق است که باید آنها را کنترات کنند.

معاون وزارت مالیه - اگر چه در کنترات آنها قید نشده بود که یک عهده را ترتیب کنند ولی از انصاف هم نمیتوان گذشت اغلب اشخاصی را که اداره گمرک میدانند خیلی زحمت کشیده و خوب هستند چنانچه از وزارت مالیه این اوقاتیکه بنشیند رفورم و اصلاحی کنند اغلب را اداره گمرک استخدام کردند وزارت مالیه مامورینی که فرستاد بولایات اغلب از آن اشخاص بودند و اشهد بالله از همه هم وظایف و خدمات خودشان بخوبی برآمدند.

فرزانه - بله بنده هم میخواستم همین طوریکه آقای معاون فرمودند عرض کنم و موافقم.
نایب رئیس - دیگر مخالفی نیست. یک مرتبه قرائت میشود و رأی بگیریم (ماده مزبور بعبارت ذیل قرائت شد)

مسو دکر کر رئیس گمرک مرکزی - سال اول ۱۴ هزار فرانک سال دوم ۱۴ هزار فرانک سال سوم ۱۵ هزار فرانک
نایب رئیس - رأی بگیریم در این ماده که قرائت شد هر یک از آقایان تصویب میکنند این حقوق را قیام کنند (عده قبلی قیام کردند)

نایب رئیس - رد شد اظهاری شد که رأی مشکوک شد)
نایب رئیس - برای چه مشکوک شد.

حاج سید ابراهیم - بنده یکی از اشخاصی بودم که نفهمیدم این ماده چطور رأی گرفته شد بجهت اینکه آن فقرات که گذشت و این یک فقره حکم لایحه علیحده دارد و باید علیحده با ورقه رأی گرفت.

نایب رئیس - این یک ماده جزء آن نه فقره بود که پیشنهاد شده بود و فقره پنجم اومسترد شد که در کمیسیون مالیه و با اطلاع وزارت مالیه اصلاح شود این است که حالا اصلاح شده و هزار فرانک هم کسر شده است حالا اگر میفرمایند رأی مشکوک شد دوباره رأی بگیریم مجدداً خوانده میشود (مجدداً قرائت شد)

نایب رئیس - رأی میگیریم هر یک از آقایان تصویب میکنند استخدام یکسفر را بطوریکه قرائت شد قیام نمایند (باز عده قبلی قیام کردند)

نایب رئیس - تصویب نشد رد شد حالا در هفت فقره که در این استخدام در جلسه قبل تصویب شد رأی میگیریم با ورقه در کلیه آن آقایانیکه